

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Теоретико практичні аспекти облікового супроводження
та контролю нефінансових активів сільськогосподарського
підприємства**

Виконала: **Кудінова Лілія В'ячеславівна**
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник: **Назаренко Олександр Володимирович**
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент: **Руденко Сергій Валентинович**
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Державного біотехнологічного університету
м. Харків

Суми – 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Освітній ступінь

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

Магістр

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » листопада

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Кудіновій Лілії В'ячеславівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико практичні аспекти облікового супроводження та контролю нефінансових активів сільськогосподарського підприємства

2. База практичного дослідження:

СВК АФ «Семенівська» Роменського району Сумської області

керівник роботи **Назаренко Олександр Володимирович, д.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

23.11. 2023 р. № 3603-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 12 грудня 2024 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорії «нефінансові активи», як об'єкта обліку;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного СВК;

розкрити стан організації обліку і контролю нефінансових активів;

визначити особливості методики обліку і контролю наявності та руху нефінансових активів у базовому сільськогосподарському виробничому кооперативі;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і контролю нефінансових активів в умовах функціонування досліджуваного сільськогосподарського підприємства;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - січень 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2024 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2024 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	02-10 грудня 2024 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	05-12 грудня 2024 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	12 грудня 2024 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	05-15 грудня 2024 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	16-17 грудня 2024 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Лілія КУДІНОВА

Керівник роботи

Олександр НАЗАРЕНКО

Перевірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Надія БАРАНИК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Кудінова Л. В. Теоретико практичні аспекти облікового супроводження та контролю нефінансових активів сільськогосподарського підприємства – Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття ОС «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет, Суми, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена обліку та контролю операцій щодо нефінансових активів та пошуку шляхів удосконалення на базі практичного дослідження сільськогосподарський виробничий кооператив АФ «Семенівська» Роменського району Сумської області.

У кваліфікаційній роботі представлено теоретико-методичне узагальнення, визначено практичні аспекти та шляхи вдосконалення організації обліку і контролю наявності та руху нефінансових активів сільськогосподарських підприємств в умовах сьогодення.

Якісно побудоване облікове супроводження нефінансових аграрними підприємствами виступає вагомим інформаційним джерелом обліково-економічної, фінансової, управлінської інформації, що уможливорює організацію контролю за їх наявністю, умовами збереженням, рухом, ефективним використанням та вибуттям.

Виокремлено нормативно-правові засади, ідентифіковано та згруповано трактування поняття «нефінансові активи» сучасними науковцями, визначено послідовність дій при оприбуткуванні та списанні, напрями розвитку бухгалтерського обліку нефінансових активів (нематеріальної складової) в умовах інституційних змін, розглянуто порядок формування вартості нефінансових активів на момент їх надходження на підприємство в окремих країнах Європейського Союзу;

Проведено коротку організаційно-економічну характеристику діяльності досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу шляхом застосування останніх аналітичних методик обліку і контролю нефінансових активів.

Розглянуто порядок облікового відображення операцій з наявності та руху нефінансових активів та особливості функціонування системи внутрішнього контролю в досліджуваному підприємстві.

Запропоновано до запровадження в досліджуваному сільськогосподарському виробничому кооперативі програмного продукту «BAS Бухгалтерія».

Досліджено основні складові та завдання внутрішнього контролю нефінансових активів на всіх його етапах, що дозволяє належним чином організувати проведення внутрішнього контролю та забезпечити достовірне відображення даних щодо обліку використання нефінансових активів.

Окреслено пріоритетні вектори реалізації контрольних дій при провадженні комплексного документального контролю оренди необоротних нефінансових активів, ідентифіковано переваги та вигоди від якісної організації обліку нефінансових активів у досліджуваному сільськогосподарському підприємстві.

Ключові слова: активи, внутрішній контроль, запаси, нефінансові активи, основні засоби, сільськогосподарське підприємство.

ABSTRACTS.

Kudinova L. Theoretical and practical aspects of accounting support and control of non-financial assets of an agricultural enterprise - Manuscript

Qualification work for the degree 'Master' in speciality 071 «Accounting and Taxation», Sumy National Agrarian University, Sumy, 2024.

The qualification work is devoted to the accounting and control of operations with non-financial assets and the search for ways to improve, based on a practical study, the agricultural production cooperative AF «Semenivska» of the Romny district of the Sumy region.

The qualification work presents a theoretical and methodological generalisation, identifies practical aspects and ways to improve the organisation of accounting and

control of the availability and movement of non-financial assets of agricultural enterprises in today's conditions.

A well-built accounting support of non-financial agricultural enterprises is a significant source of accounting, economic, financial, and managerial information, which makes it possible to organise control over their availability, storage conditions, movement, efficient use, and disposal.

The article allocates the regulatory and legal framework, identifies and groups interpretations of the concept of 'non-financial assets' by modern scholars, determines the sequence of actions in the process of posting and writing off, directions of development of accounting of non-financial assets (intangible component) in the context of institutional changes, considers the procedure for forming the value of non-financial assets at the time of their receipt by an enterprise in certain countries of the European Union;

A brief organisational and economic description of the activities of the researched agricultural production cooperative is carried out by applying the latest analytical methods of accounting and control of non-financial assets.

The procedure for accounting for transactions on the availability and movement of non-financial assets and the peculiarities of the functioning of the internal control system in the researched enterprise are considered.

It is proposed to introduce the software product 'BAS Accounting' in the researched agricultural production cooperative.

The main components and tasks of internal control of non-financial assets at all its stages are researched, which allows to properly organise internal control and ensure reliable reflection of data on accounting for the use of non-financial assets.

The priority vectors of implementation of control actions in the implementation of comprehensive documentary control of lease of non-current non-financial assets are outlined, the advantages and benefits of a high-quality organisation of accounting for non-financial assets in the studied agricultural enterprise are identified.

Keywords: assets, internal control, inventories, non-financial assets, fixed assets, agricultural enterprise.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	12
1.1 Економічна сутність та класифікація нефінансових активів	12
1.2 Нормативно-правові засади облікового супроводження та контролю нефінансових активів	15
1.3 Теоретичні основи облікового супроводження та контролю нефінансових активів	18
РОЗДІЛ 2 ОБЛІКОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ У СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА»	23
2.1 Діагностика фінансових показників функціонування сільськогосподарського виробничого кооперативу	23
2.2 Ідентифікація, класифікація, оцінка та внутрішній контроль нефінансових активів базового сільськогосподарського підприємства	35
2.3 Організація облікового супроводження наявних нефінансових активів в умовах базового СВК	46
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ У СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА»	56
3.1 Розробка окремих компонент облікової політики підприємства щодо облікового супроводження нефінансових активів	56
3.2 Вдосконалення облікового супроводження нефінансових активів в умовах базового СВК	63
3.3 Вдосконалення контролю наявності, руху нефінансових активів сільськогосподарського підприємства	73
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. Функціонування в сучасних економічних умовах сільськогосподарських суб'єктів господарювання потребує наявності різного роду активів. Найбільш високовартісними з них і вагомими для провадження виробничого процесу являються нефінансові активи. Вони забезпечують не лише умови (будівлі, споруди), а й власне саме виробництво (обладнання, технічні лінії, станки, виробничі запаси, малоцінні та швидкозношувані предмети і т. п.) а й фінансовий результат (готова продукція, товари тощо).

Поточний стан справ щодо фінансово-господарської діяльності, наявності та руху нефінансових активів підприємств аграрної сфери знаходить відображення в регістрах бухгалтерському обліку з подальшим представленням у фінансовій звітності окремого господарюючого суб'єкта. Для формування якісної системи управління, необхідно активно застосовувати контроль, як одну з основних функцій, що його характеризують. Від правильності формування та застосування облікової компоненти залежить розвиток не лише окремо взятого сільськогосподарського підприємства, а й в цілому нашої країни.

Дослідженням особливостей організації обліку, класифікації, організації контрольних процедур нефінансових активів суб'єктів господарювання присвятили свої наукові праці: Бабенко Л. В. [1], Бондаренко О. М. [2], Василішин С. І. [5], Дибя В. М. [6], Кафка С. М. [9,10], Назаренко О.В. [18, 19, 20], Радіонова Н. Й. [35], Рубан Л.О. [36], Степаненко В. О. [37], Плаксієнко В.Я. [42] та інші. При цьому питання групування нефінансових активів, методів їх оцінки, порядку відображення в обліку та звітності в умовах застосування НП(С)БО вирізняються беззаперечною актуальністю.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямків науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ,

організацій) в транспарентних умовах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних та розробка практичних аспектів удосконалення діючої системи обліку та контролю наявності та руху нефінансових активів сільськогосподарських підприємств. Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі вирішено такі завдання:

- дослідити економічну сутність, класифікацію, критерії визнання, порядок оцінки, економічний зміст нефінансових активів з метою отримання якісної інформації для управлінського персоналу сучасного сільськогосподарського підприємства;
- розробити окремі елементи облікової політики, щодо обліку нефінансових активів закладу вищої освіти;
- провести коротку організаційно-економічну характеристику діяльності об'єкта дослідження;
- описати специфіку обліку і контролю нефінансових активів досліджуваного виробничого сільськогосподарського кооперативу;
- вдосконалити організацію облікового процесу наявності та руху нефінансових активів шляхом його автоматизації;
- описати порядок функціонування системи внутрішнього контролю наявності та руху нефінансових активів та запропонувати шляхи її вдосконалення на прикладі окремого сільськогосподарського підприємства;
- удосконалити методичні підходи до організації внутрішнього контролю наявності та руху нефінансових активів.

Об'єктом дослідження обрано фінансово-господарську діяльність СВК АФ «Семенівська» Роменського району Сумської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку та контролю наявності та руху нефінансових активів сільськогосподарського виробничого кооперативу за сучасних умов господарювання.

Методи і методика дослідження. В роботі використано наступні методи: історико – економічний метод – при аналізі теоретичних та методологічних основ дослідження проблеми; метод порівняльного аналізу; монографічний метод – для оцінки забезпечення розвитку діяльності досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу; абстрактно – логічний – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення обліку і контролю наявності та руху нефінансових активів.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні документи України, Національні положення стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та аудиту, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань обліку, аудиту, контролю, аналізу нефінансових активів, спеціалізовані періодичні видання, навчальні посібники, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет. Практичну інформацію для дослідження нами було отримано безпосередньо в досліджуваному сільськогосподарському виробничому кооперативі, зокрема використовувались накази керівництва, первинні документи, форми статистичної, фінансової, бюджетної та податкової звітності тощо.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у визначенні і впровадженні шляхів удосконалення обліку і контролю наявності та руху нефінансових активів. За результатами проведеного дослідження сформульовано ряд положень, які відзначаються науковою новизною:

— виокремлено нормативно-правові засади, ідентифіковано та згруповано трактування поняття «нефінансові активи» сучасними науковцями, визначено послідовність дій при оприбуткуванні та списанні, напрями розвитку бухгалтерського обліку нефінансових активів (нематеріальної складової) в умовах інституційних змін, розглянуто порядок формування вартості нефінансових активів на момент їх надходження на підприємство в окремих країнах Європейського Союзу;

— проведено коротку організаційно-економічну характеристику діяльності досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу шляхом

застосування останніх аналітичних методик обліку і контролю нефінансових активів;

— розглянуто порядок облікового відображення операцій з наявності та руху нефінансових активів (в тому числі необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, виробничих запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів, готової продукції, товарів тощо) та особливості функціонування системи внутрішнього контролю в досліджуваному СВК АФ «Семенівська»;

— запропоновано до запровадження в досліджуваному сільськогосподарському виробничому кооперативі програмного продукту «BAS Бухгалтерія», який забезпечить організацію сучасного облікового супроводження наявності, надходжень, переміщень, переоцінки, інвентаризації, нарахування зносу та вибуття нефінансових активів, створення картотек, друкування різносторонніх облікових форм та звітності (в тому числі фінансової, податкової, статистичної та інших);

— досліджено основні складові та завдання внутрішнього контролю нефінансових активів на всіх його етапах, що дозволяє належним чином організувати проведення внутрішнього контролю та забезпечити достовірне відображення даних щодо обліку використання нефінансових активів. Це забезпечить ефективне функціонування підприємств у майбутньому;

— окреслено пріоритетні вектори реалізації контрольних дій при провадженні комплексного документального контролю оренди необоротних нефінансових активів, ідентифіковано переваги та вигоди від якісної організації обліку нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська».

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки роботи доповідалися, обговорювалися і отримали позитивну оцінку на двох Науково-практичних конференціях: Порядок облікового супроводження та оцінки окремих компонентів нефінансових активів підприємства в умовах сьогодення. Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 2023 р.), Особливості організації контролю орендних операцій

необоротної компоненти нефінансових активів у орендодавця. II Міжнародна науково-практична конференція «Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід» (м. Харків, 2024 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 106 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить 5 таблиць, 40 рисунків, 1 додаток, список використаних джерел із 43 найменувань на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та класифікація нефінансових активів

Беззаперечним виступає факт, що в період сучасної інноваційної економіки окреслення контурів стратегій розвитку суб'єкта господарювання, органу місцевого самоврядування, установи, окремих галузей повинно мати за базу достовірне інформаційне забезпечення, побудова якого передбачає взаємопов'язаність результатів діагностики можливих небезпек та ідентифікації потенційних перспектив з урахуванням поточної мінливості бізнес середовища. Названа проблематика суттєво актуалізує потребу у пошуку та імплементації сучасних інструментів та методів управління, застосування котрих в практичному аспекті уможливить оптимізацію структури ресурсного потенціалу, вдосконалення організаційно-виробничих процесів, окреслення векторів підвищення інвестиційної цінності, ідентифікацію стратегічних орієнтирів, з достатнім врахуванням перманентних змін зовнішнього середовища та латентних можливих ризиків [42].

На нашу думку, основним критерієм щодо визначення складової «необоротний» виступає саме термін корисного використання активу, що можемо ідентифікувати із вже наявного визначення категорії «основні засоби». Визначення, сучасне трактування, коротку характеристику, авторське бачення щодо окремих складових необоротної компоненти нефінансових активів представлено на рисунку 1.1.

Також, окремо слід зазначити, що критерієм для ідентифікації активу у складі необоротних являється те, що досліджувані активи неодноразово приймають участь у провадженні процесу виробництва.

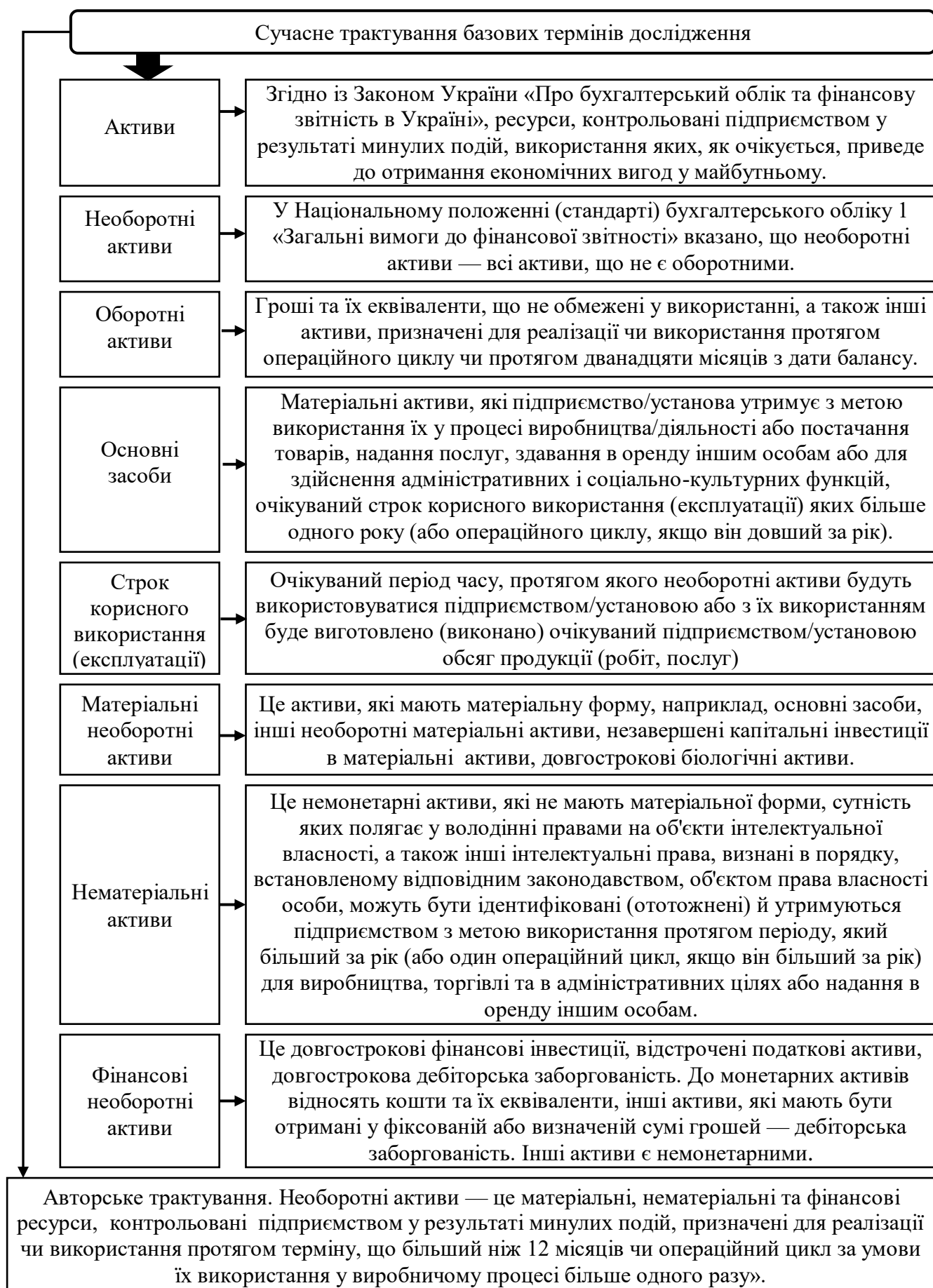

Рисунок 1.1 – Сучасне трактування базових термінів дослідження

Джерело: узагальнено автором на підставі [7]

Проведемо дослідження тлумачення запасів, як складової нефінансових активів та відобразимо результати на рисунку 1.2.

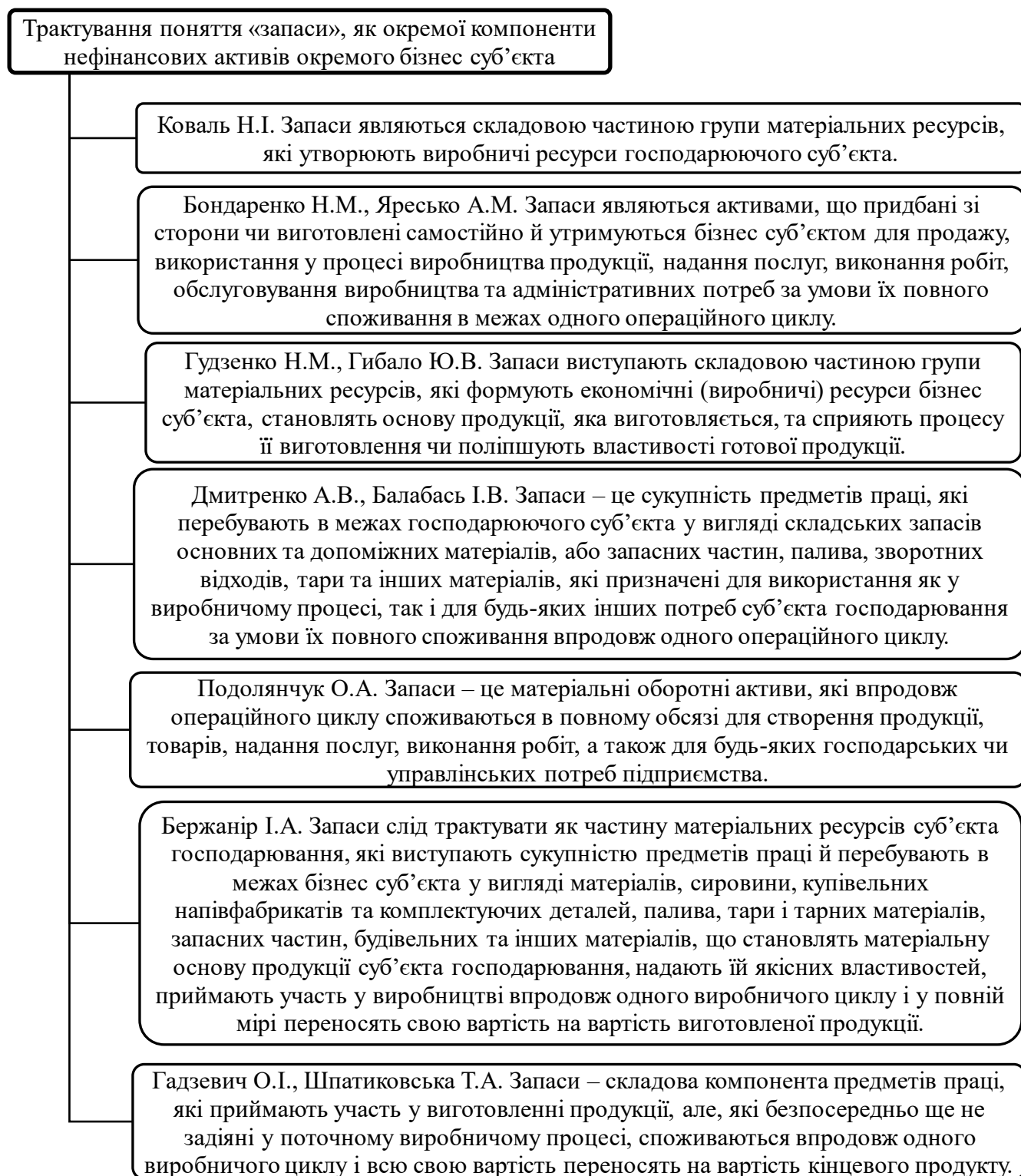

Рисунок 1.2 – Трактування поняття «запаси», як окремої компоненти нефінансових активів окремого бізнес суб'єкта в наукових джерелах

Джерело: сформовано автором на підставі [36].

Далі акцентуємо увагу на запасах, як окремій компоненті нефінансових активів окремого господарюючого суб'єкта. В ході дослідження, нами розглянуто трактування даної складової оборотного капіталу у науковій літературі, де наявне широке коло думок науковців, бухгалтерів-практиків з приводу цього питання. Окремо слід визнати, що кожне серед них розкриває власне тлумачення та містить суб'єктивний характер.

1.2 Нормативно-правові засади облікового супроводження та контролю нефінансових активів

Організація дослідження процесу формування справедливої вартості, облікового супроводження нефінансових активів в умовах функціонування виокремленого бізнес суб'єкта аграрного сектору, за сучасних умов, містить у собі безперечну актуальність.

Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості» ідентифікує її як ціну, яка може бути отриманою за продаж відповідного активу або сплачена за передачу відповідного зобов'язання у проведеній звичайній операції між контрагентами ринку на дату здійснення оцінки [16].

Слід визнати факт, що справедлива вартість являє собою ринкову оцінку, а не оцінку, яка суттєво враховує особливості функціонування окремого сільськогосподарського господарюючого суб'єкта. Для деяких видів (груп) активів може бути інформація щодо поточних ринкових операцій відкритою, для інших вона просто може, на даний момент, бути відсутньою. Доцільно врахувати, що мета проведення оцінки за наявності обох можливих обставин являється незмінною: провести ідентифікацію ціни, за якою могла б мати місце звичайна операція реалізації (чи продажу, чи обміну, чи передачі) нефінансового активу учасниками даного ринку в момент проведення оцінки за ринкових умов, що склались в поточній ситуації.

Методи проведення оцінки, які задіяють для ідентифікації справедливої вартості визначених нефінансових активів, повинні уможливити максимізацію

застосування релевантних саме відкритих вхідних даних та, по можливості, звести до мінімуму застосування відповідної закритої вхідної інформації [20].

Наслідки здійсненого військового вторгнення Росії в Україну, на сьогодні, охопили всі сфери життя та досить суттєво вплинули на бізнес. Поточна ситуація розвивається швидко і часом непередбачуваною, тому керівництву компаній (в т.ч. аграрного спрямування, необхідно постійно оцінювати її вплив на діяльність для підготовки достовірних показників для фінансової звітності та ухвалення своєчасних, правильних управлінських рішень.

Поточні події в Україні сприяють появі ознак щодо знецінення активів, що може позначитися на оцінці балансової вартості існуючих необоротних нефінансових активів. Згідно з МСБО 36 «Зменшення корисності активів», наприкінці кожного звітного періоду господарюючий суб'єкт має оцінювати, чи є в наявності ознаки можливого зниження корисності активу. Під час здійснення такої оцінки компанія повинна враховувати дані отримані як із зовнішніх так і внутрішніх джерел. Дані ознаки можуть стосуватися як виокремлених активів, так і груп активів або всього бізнесу в цілому. За поточних умов ймовірність виникнення подібних ознак зменшення корисності нефінансових активів значно зросла.

На рисунку 1.3 відображено прикладами подій, які можуть вказувати на наявність ознак зменшення корисності нефінансових активів (проте перелік цих може бути суттєво розширений).

Якщо наявна хоча б одна з ознак знецінення, господарюючий суб'єкт має визначити суму очікуваного відшкодування для кожного виду нефінансових активів (матеріальних, нематеріальних, а також активів, що надають правом користування).

Незалежно від наявності ознак щодо зменшення корисності, господарюючому суб'єкту також потрібно проводити перевірку зменшення корисності не рідше ніж раз на рік для нефінансових активів з невизначеним терміном корисної експлуатації чи тих, що ще не використовуються на поточний момент часу. Балансова вартість таких нефінансових активів має порівнюватися з

очікуваною сумою відшкодування. Збитки від знецінення, визнані щодо гудвілу, не відновлюються в наступних періодах, навіть якщо вони були зафіксовані у проміжному періоді поточного фінансового року.

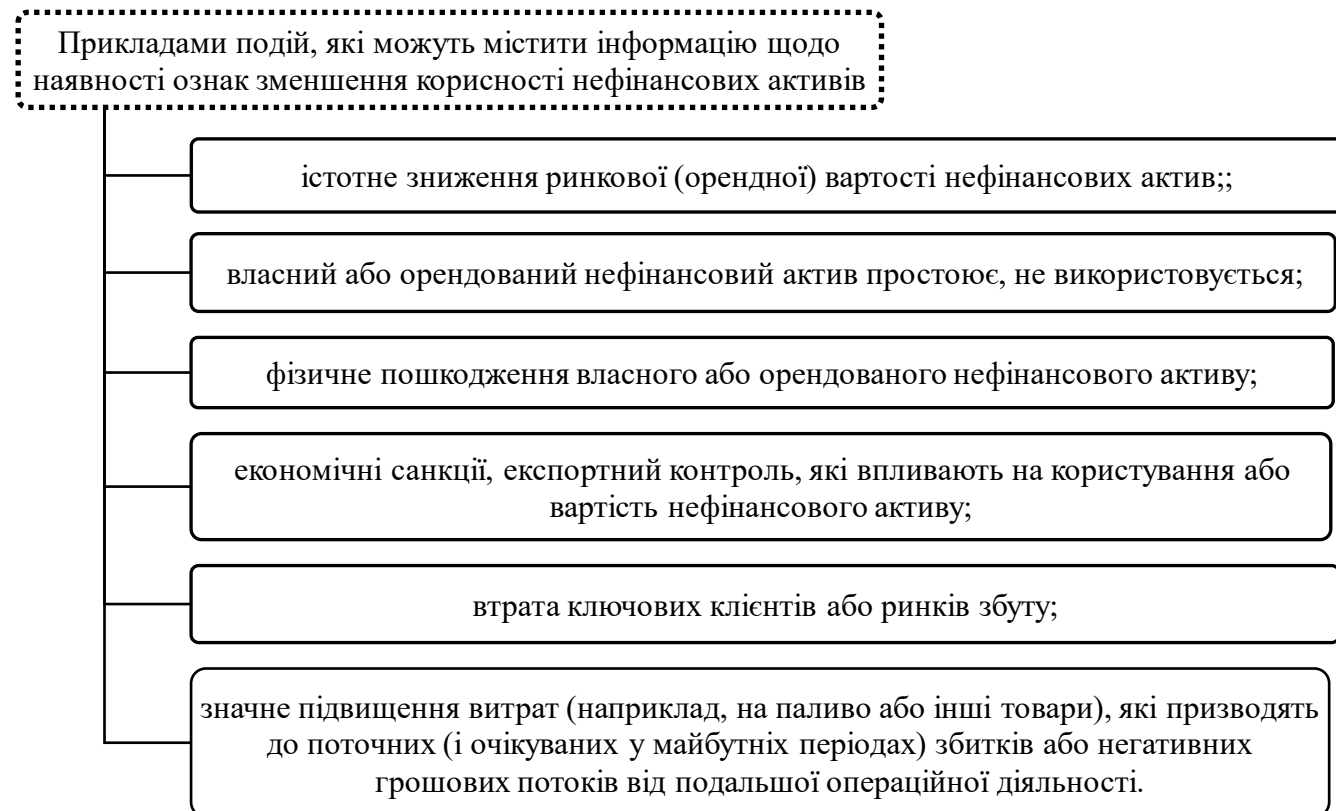

Рисунок 1.3 – Прикладами подій, які можуть містити інформацію щодо наявності ознак зменшення корисності нефінансових активів

Джерело: узагальнено автором

У звичайних економічних умовах господарюючі суб'єкти рідко проводять тест на знецінення нефінансових активів у проміжні звітні дати, оскільки зміни в їхньому внутрішньому та зовнішньому середовищах зазвичай не являються значними з дати формування показників останньої річної звітності. Однак події, що відбулись та наслідки військового вторгнення Росії в Україну, що склались, можуть стати підставами для проведення такої перевірки на проміжну звітну дату.

1.3 Теоретичні основи облікового супроводження та контролю наявних нефінансових активів

Забезпечення контролю за збереженням та ефективним використанням наявних нефінансових активів керівництвом окремого суб'єкта господарювання в аграрному секторі, стає можливим завдяки належній побудові облікового супроводження господарських операцій відповідного напрямку. Внутрішнє контрольне середовище являється базою для всіх інших елементів (компонентів) системи внутрішнього контролю і охоплює окремо визначені аспекти, які наведені на рисунку 1.4.

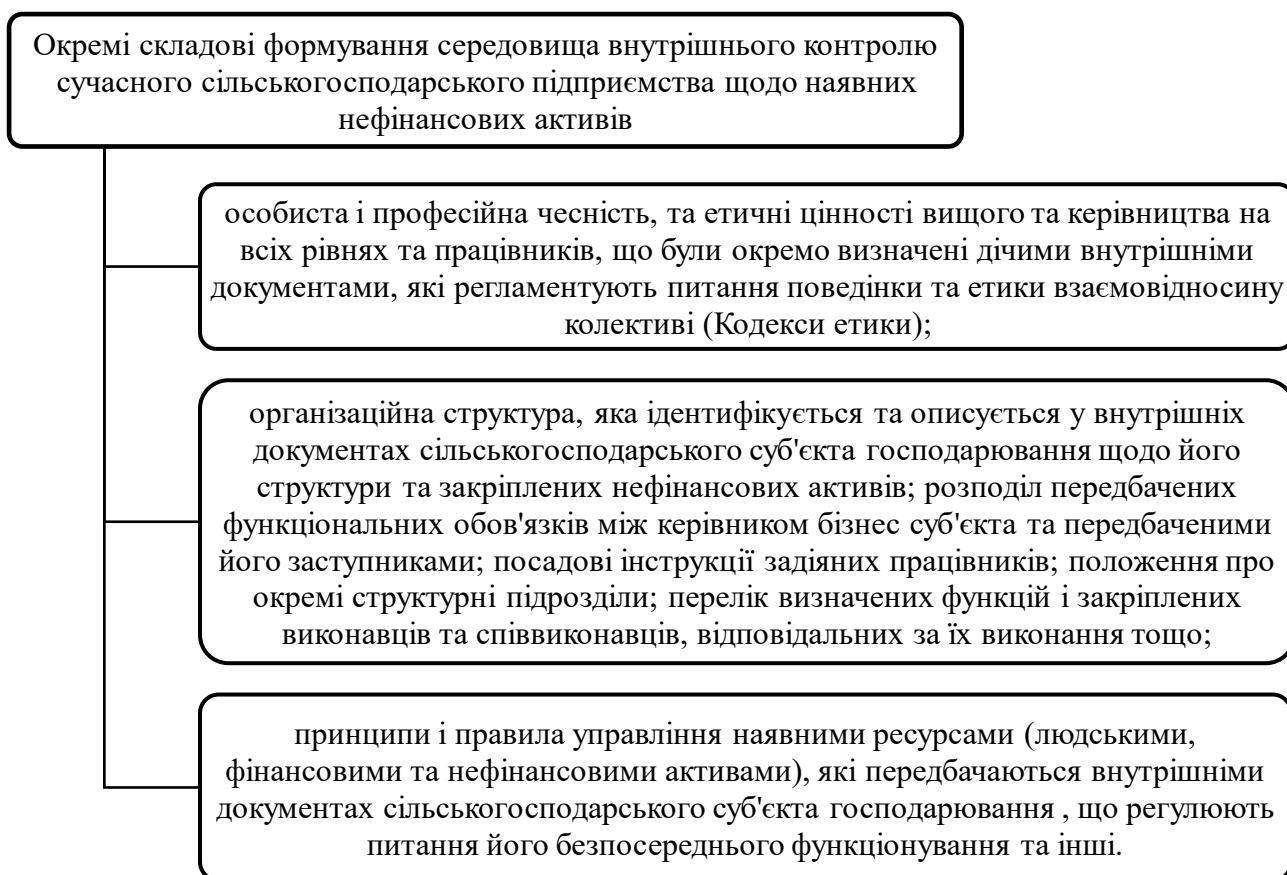

Рисунок 1.4 - Окремі складові формування середовища внутрішнього контролю сучасного сільськогосподарського підприємства щодо наявних нефінансових активів

Джерело: узагальнено автором

Внутрішнє середовище контролю наявних нефінансових активів у суб'єктах господарювання сільськогосподарського напрямку діяльності включає регламенти, процеси, операції, структури та розподіл закріплених повноважень, а також принципи й правила здійснення управління кадровими ресурсами, що спрямовані на забезпечення виконання завдань і функцій, закріплених законодавством за окремим підприємством аграрного спрямування для досягнення попередньо визначених цілей. Основна мета внутрішнього середовища контролю — сприяти реалізації сільськогосподарським підприємством-товаровиробником завдань та функцій, що визначені діючим законодавством, і досягненню встановлених на перспективу стратегічних цілей щодо використання нефінансових активів.

Отже, при розбудові системи внутрішнього контролю за наявністю та рухом нефінансових активів, а також при її функціонуванні, необхідно враховувати, що результати діяльності системи внутрішнього контролю являються важливим критерієм для оцінки діяльності окремо визначеного сільськогосподарського господарюючого суб'єкта.

Здійснений докладний аналіз положень існуючих інституційних теорій підтверджує необхідність вирішення низки методологічних питань у сфері бухгалтерського обліку, зокрема:

- визначення методів та прийомів інвентаризації створених корпоративних результатів інтелектуальної діяльності (у якості нефінансового активу);
- розробка методики оцінки інтелектуальних активів для сприяння задоволенню інформаційних потреб учасників інституційного середовища;
- порядок розрахунку трансакційних витрат;
- підходи до подвійного запису операцій з нефінансовими (інтелектуальними) активами;
- створення форми фінансової звітності щодо справедливої вартості окремого господарюючого суб'єкта.

На основі проведеного аналізу теоретичних засад інституційної економіки визначено напрями розвитку бухгалтерського обліку нефінансових активів (нематеріальної компоненти) в умовах інституційних змін (рисунк. 1.5).

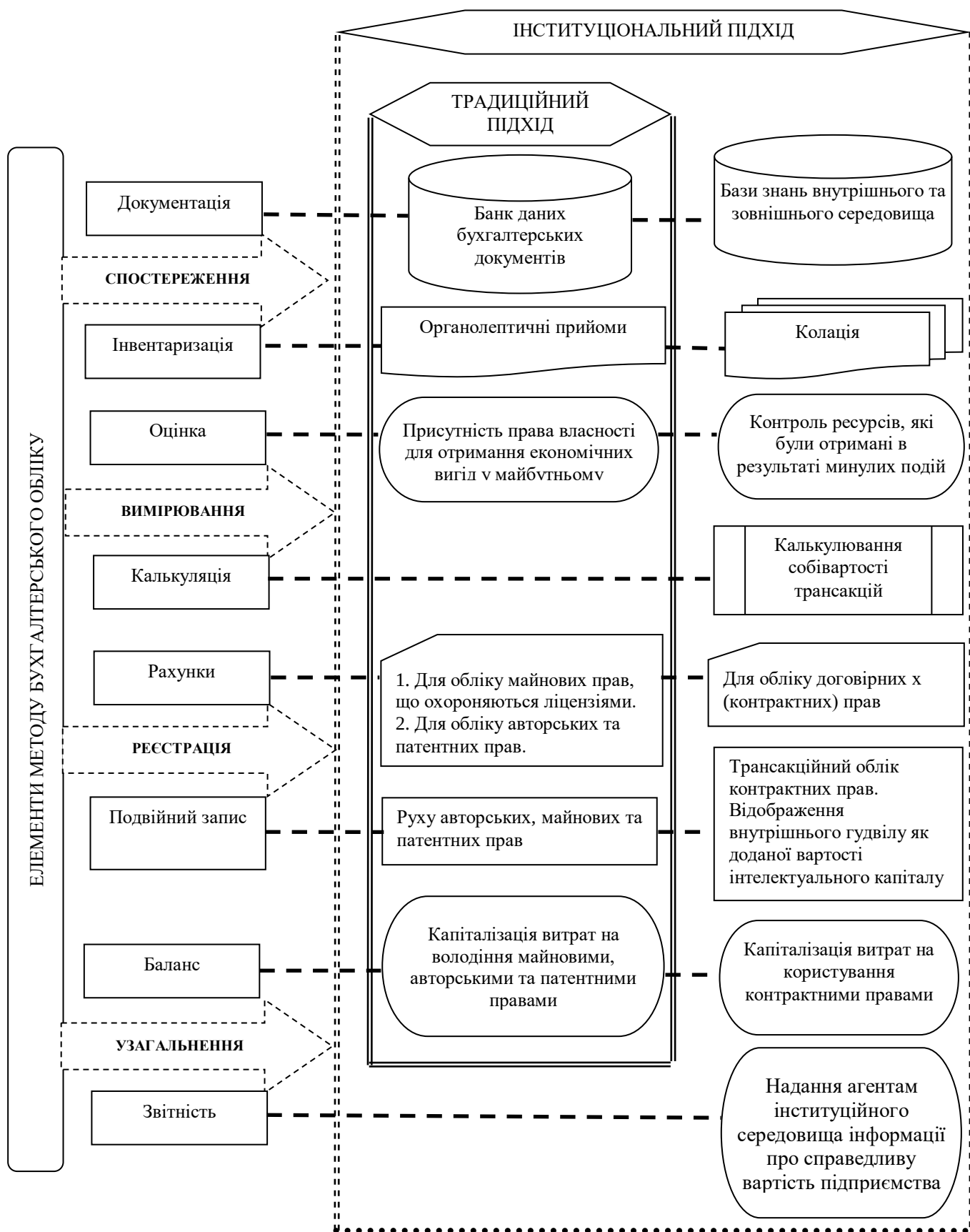

Рисунок 1.5 - Напрями розвитку бухгалтерського обліку нефінансових активів (нематеріальної складової) в умовах інституційних змін

Джерело: Узагальнено автором на підставі джерела [6]

З метою порівняння ідентифікуємо особливості визначення вартості нефінансових активів, що потрапили до господарюючого суб'єкта в країнах з більш розвинутою ринковою економікою. Так, науковці яу Бутинець Ф. Ф., Горецька Л. Л. вибудували основні підходи щодо оцінки нефінансових активів в окремих Європейських країнах (рисунок 1.6).

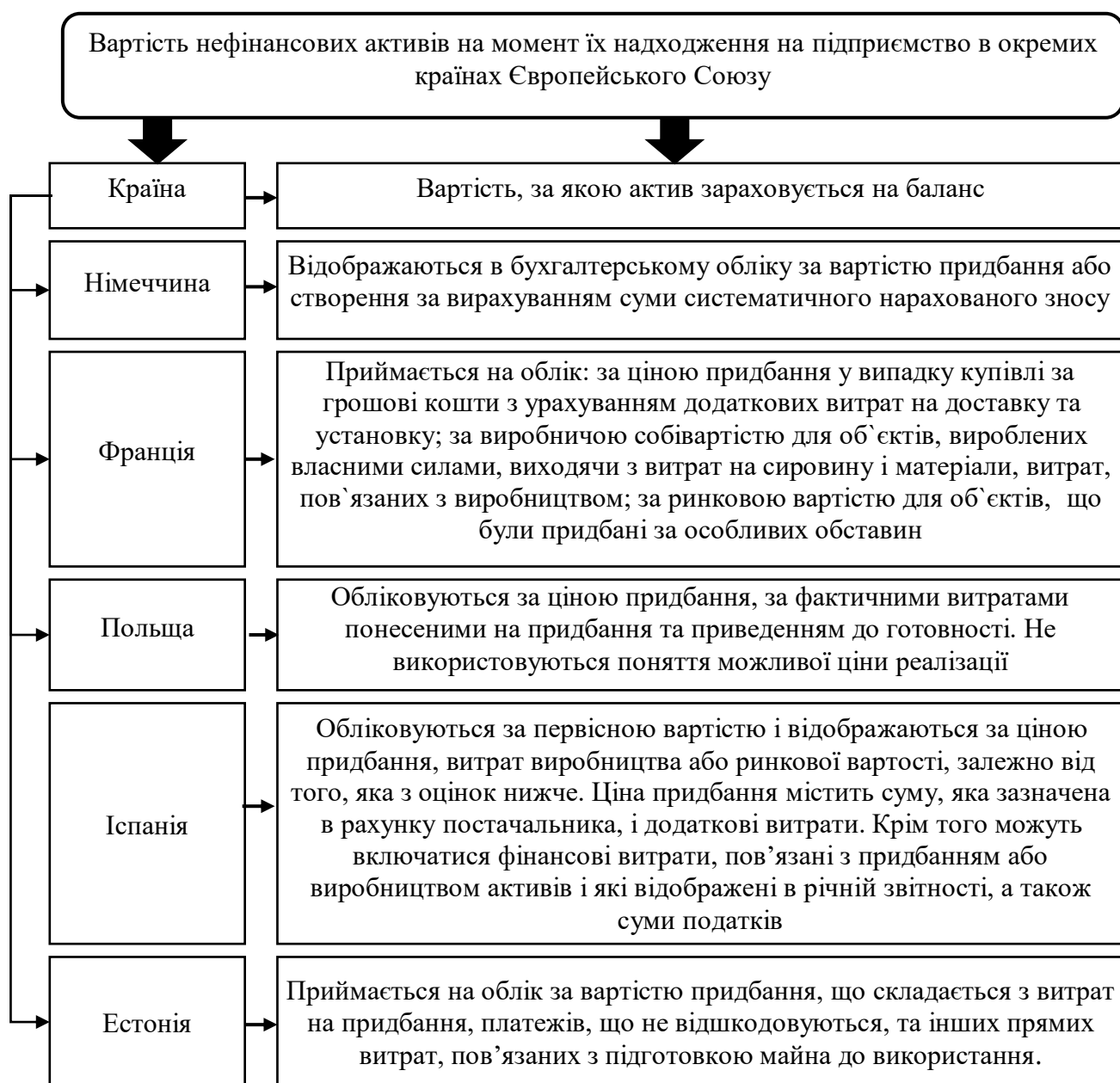

Рисунок 1.6 – Вартість нефінансових активів на момент їх надходження на підприємство в окремих країнах Європейського Союзу

Джерело: узагальнено автором за даними [10]

З інформації представленої на рисунку 1.6 видно, формування первісної вартості нефінансових активів не відрізняється суттєво в різних країнах. Облікове відображення та формування первісної вартості нефінансових активів при їх надходженні можна деталізувати, скоригувати (врегулювати) через наближення національних положень обліку (НП(С)БО) до існуючого зарубіжного досвіду, а саме Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Отже, операції з надходження нефінансових активів є досить різноманітними і численними. Методика їхнього обліку значною мірою залежить як від обраної облікової політики, так і від способу, яким нефінансові активи надходять до господарюючого суб'єкта. Послідовність дій для правильного оприбуткування відповідних активів, здійснення нарахування амортизації як в бухгалтерському так і в податковому обліку відображено на рисунку 1.7.

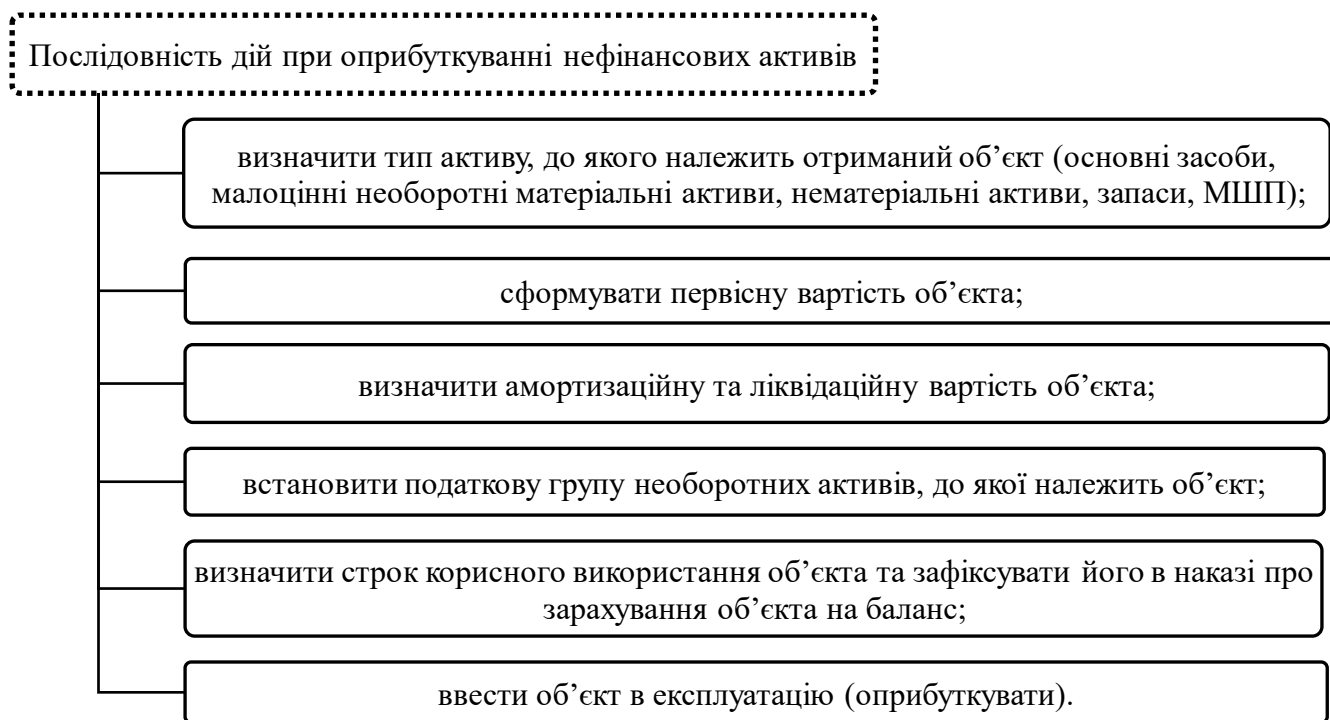

Рисунок 1.7 – Послідовність дій при оприбуткуванні нефінансових активів

Джерело: узагальнено автором за даними [10]

Не менш актуальною є і подальша організація облікового супроводження наявності та руху нефінансових активів в межах окремого господарюючого суб'єкта.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІКОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ У СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА»

2.1 Діагностика фінансових показників функціонування сільськогосподарського виробничого кооперативу

Базовим господарюючим суб'єктом для дослідження виступив Сільськогосподарський виробничий кооператив Агрофірма «Семенівська». Даний кооператив створений та функціонує згідно діючого законодавства на території України. Виробничий кооператив був заснований у 2005 році на основі земельних та майнових паїв осіб, що працювали у КСП «Червоний лан».

Засновником досліджуваного кооперативу виступає В'юн В.І. який здійснював безперервне керівництво сільськогосподарським підприємством з 1980 року по 2021 рік. На сьогодні керівником досліджуваного виробничого кооперативу являється В'юн Володимир Васильович.

Юридична адреса, за якою зареєстрована досліджувана агрофірма: 42510, Сумська область. Роменський район, с. Семенівка.

Головні менеджери СВК «Агрофірма «Семенівська» налаштовані на постійний внутрішній розвиток господарства. Господарюючий суб'єкт має обробітку біля 2500 га ріллі та реалізує (пріоритетною) вирощування зернових культур, соняшнику, кукурудзи. В межах останніх звітних періодів було здійснено закупівлю нової техніки вітчизняного та іноземного виробництва.

Розмір зареєстрованого капіталу становить 4962 тис. гривень. Станом на 2024 рік, сільськогосподарський виробничий кооператив не перебуває в процесі припинення діяльності.

Основою економічного становлення та розвитку досліджуваного виробничого кооперативу являється тваринництво та рослинництво, які дають суттєві прибутки та сприяють оптимізації зайнятості населення.

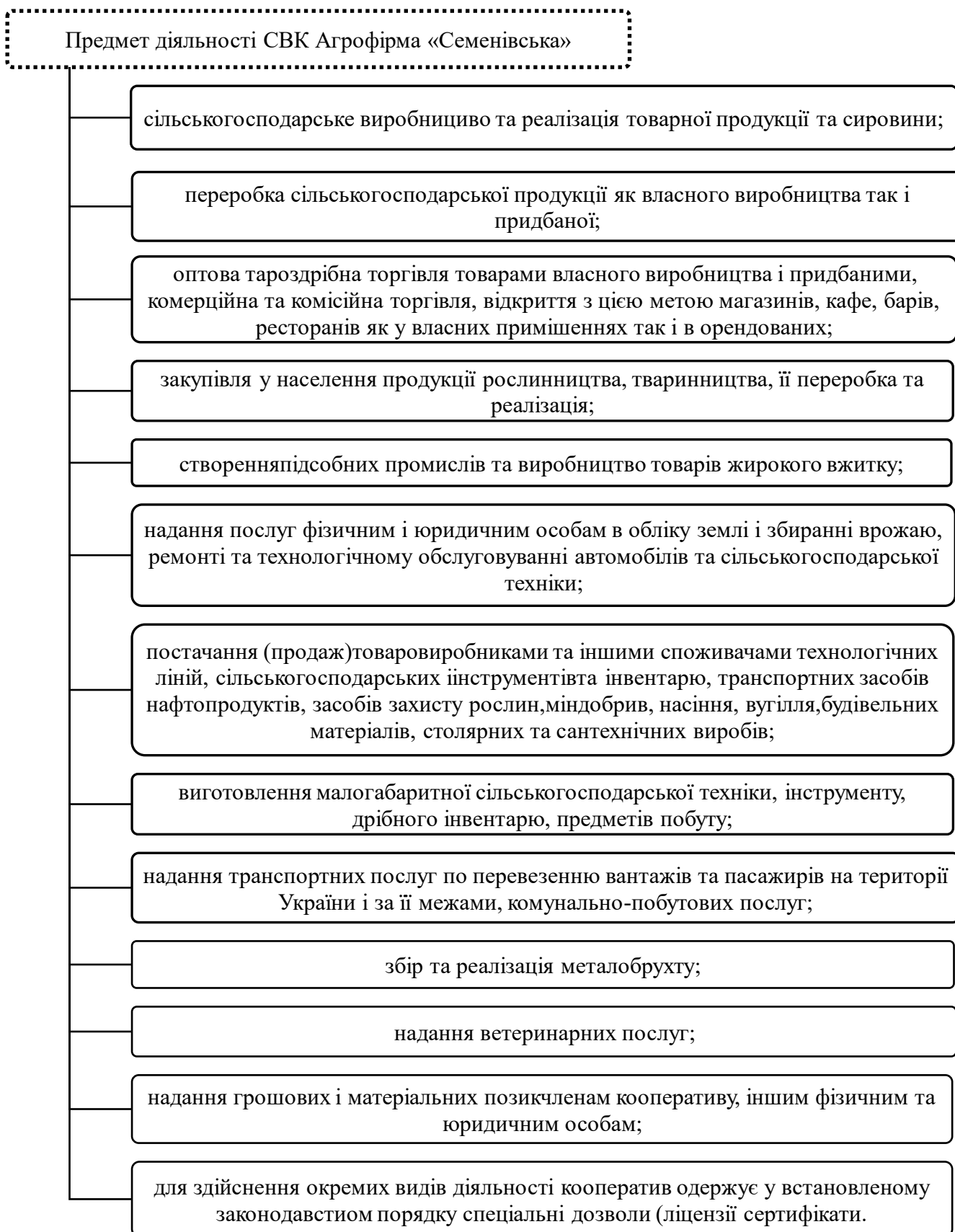

Рисунок 2.1 – Предмет діяльності базового сільськогосподарського виробничого кооперативу

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності досліджуваної агрофірми

СВК Агрофірма «Семенівська» - господарюючий суб'єкт, який отримує дохід від виробництва продукції рослинництва та тваринництва. Рослинництво агропідприємства спрямоване на задоволення потреб галузі тваринництва. Значний відсоток земельних угідь задіяний під вирощенням кормових культур та багаторічних трав. Окрім цього, агрофірма займається вирощуванням зернових культур, соняшнику та кукурудзи. Окрім цього, СВК Агрофірма «Семенівська» провадить власну діяльність на орендованих землях. У бухгалтерії досліджуваної агрофірми працює 4 співробітника. Базовий виробничий кооператив провадить діяльність у галузі сільського господарства. Предмет діяльності аналізованого СВК АФ «Семенівська» відображено на рисунку 2.1.

Під час надзвичайних умов, зокрема в умовах воєнного стану, агрофірма прагне своєчасно та в повному обсязі здійснювати сплату податків та передбачених обов'язкових відрахувань, дотримуватись норм чинного трудового законодавства, встановлених правил вимог щодо охорони праці, техніки безпеки тощо. Аналіз показників функціонування СВК АФ «Семенівська» базується на даних сформованих фінансових звітних форм (додаток А).

Вагомою компонентою при аналізі функціонування досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу виступає дослідження змін у динаміці відповідних фінансових індикаторів, які мають відповідати класифікації, що застосовується у бухгалтерському обліку (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 - Показники економіко-господарської компоненти роботи СВК АФ «Семенівська» в межах 2021-2023 рр., тис. грн.

Показник	Роки			Відхилення 2023р. від 2021р. (+/-)
	2021	2022	2023	
1	2	3	4	5
Розмір чистого доходу від проведеної реалізації продукції (послуг, виконаних робіт)	60291	61438	83904	23613
Собівартість реалізованої продукції (послуг, виконаних робіт,)	42387	43682	72824	30437
Сума інших отриманих операційних доходів	112	-	-	-112
Сума адмінвитрат	5190	5439	5838	648

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5
Сума понесених витрат на збут продукції	685	1419	814	129
Сума понесених інших операційних витрат	1663	599	904	-759
Прибуток від операційної діяльності	10478	10299	3524	-6954
Сума інших отриманих доходів	382	66	332	-50
Сума понесених фінансових витрат	20	163	81	61
Сума понесених інших витрат	258	48	25	-233
Прибуток від звичайної діяльності (до нарахування податку)	10582	10154	3750	-6832
Сума отриманого чистого прибутку	10582	10154	3750	-6832
Рівень рентабельності, %	24,97	23,25	5,15	-19,82 п.в.

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності досліджуваної агрофірми

Аналіз наведених у таблиці 2.1 фінансових показників, дає підстави підкреслити, що у звітному році порівняно з базисним розмір чистого доходу зріс на 23613 грн. (39%) при одночасному зростанні собівартості на 30437 (71%), що мало негативний вплив на розмір валового доходу агрофірми. Сума інших доходів із 112 тис. грн. в 2021 році трансформувалась до 0 у 2022-2023 роках.

Паралельно спостерігаємо збільшення суми адмінвитрат на 648 тис. грн. (12%), витрат на збут на 129 тис. грн. (19%) та зменшення інших операційних витрат на 759 тис. грн (4,6 %). Прибуток від операційної діяльності у 2023 році порівняно 2021 роком у СВК АФ «Семенівська» скоротився на 6954 тис. грн.

Сума інших отриманих доходів скоротилась на 50 тис. грн., сума понесених фінансових витрат зросла на 61 тис. грн. Розмір понесених інших витрат зменшився на 233 тис. грн.

Досліджуваний сільськогосподарський виробничий кооператив є платником Єдиного податку четвертої групи, тому сплата податку на прибуток не здійснюється. Відповідно, сума прибутку від звичайної діяльності до оподаткування та чистого прибутку мають однакове значення. Сума чистого

прибутку, через запровадження військового стану, у 2023 році у порівнянні з 2021 роком, зменшилась на 6832 тис. грн.

Рівень рентабельності у розрізі років періоду дослідження склав 24,97%, - 23,25 % та 5,15% (спостерігаємо зменшення на 19,82 п.в. у 2023 р. порівняно з 2021 р.) відповідно, що робить акцент на погіршення фінансових показників діяльності досліджуваної агрофірми через ведення бойових дій на території України.

При оцінюванні фінансового стану досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу використовується певна система згрупованих показників, яка всебічно характеризує та описує його організаційно-фінансовий стан. Залежно від мети дослідження, що була визначена попередньо, можна ідентифікувати структуру та кількість показників, які відображають діяльність базової агрофірми за такими критеріями, як майновий стан, значення показників ліквідності та платоспроможності, ділова активність, рентабельність та фінансова стійкість. При оцінці поточного стану активів досліджуваного сільськогосподарського кооперативу доцільно застосовувати індикатори, представлені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 –Показники, що характеризують майновий стан та ефективність застосування необоротних активів СВК АФ «Семенівська» за період 2021-2023рр.

Показник	Роки			Відхилення 2023р. від 2021р. (+/-)
	2021	2022	2023	
Вартість наявних у агрофірми основних засобів, тис. грн	30184	20478	19037	-11147
Фондоозбросність, тис. грн	257,98	173,54	158,64	-99,34
Фондовіддача, грн	2,00	3,00	3,23	1,23
Фондомісткість, грн	0,50	0,33	0,31	-0,19

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності досліджуваної агрофірми

Характеризуючи отримані показники в таблиці 2.2, можемо зробити відповідні висновки. Вартість наявних у базового виробничого сільськогосподарського кооперативу основних засобів за період 2021-2023 рр. зменшилася на 11147 тис. грн. У 2021 році вартість даного виду активів становила

30184 тис. грн, а у 2023 році – 19037 тис. грн. Це вказує на досить суттєве скорочення наявних основних засобів господарюючого суб'єкта, що виступає наслідком зношення, вибуття активів.

Фондоозброєність, також зазнала скорочення з 257,98 тис. грн у 2021 році до 158,64 тис. грн у 2023 році, що представляє зниження на 99,34 тис. грн. Це свідчить про зменшення забезпеченості працівників наявними основними засобами, що здійснює негативний вплив на продуктивність у досліджуваній агрофірмі.

Фондовіддача за період дослідження покращилася. У 2021 році фондовіддача складала 2,00 грн, у 2023 році – 3,23 грн, що вказує на зростання на 1,23 грн. Це являється позитивною тенденцією, яка дає можливість пересвідчитись у більш ефективному використанні основних засобів при вирощуванні сільськогосподарської продукції.

Фондомісткість зменшилася з 0,50 грн у 2021 році до 0,31 грн у 2023 році, що на 0,19 грн менше. Це являється також позитивним показником, який акцентує увагу на тому факті, що досліджуваній агрофірмі потрібно менша кількість ресурсів для виробництва одиниці власної сільськогосподарської продукції.

Відповідно, незважаючи на зниження вартості наявних основних засобів і фондоозброєності, досліджувана СВК АФ «Семенівська» демонструє покращення ефективності їх використання, на що вказують зростання фондовіддачі та зниження фондомісткості.

Ліквідність, на сьогодні, трактують у якості здатності швидко та без наявних втрат конвертувати власні активи в готівку, при цьому, зберігши їхню поточну ринкову вартість. При здійсненні оцінки ліквідності базового виробничого кооперативу проводиться аналіз щодо достатності поточних активів для покриття його наявних поточних зобов'язань. Платоспроможність базової агрофірми виступає ключовою умовою її фінансової діяльності. Вона характеризується здатністю своєчасно проводити платежі та виконувати наявні фінансові зобов'язання з використанням готівкових або швидкоомобілізованих активів. У відповідності до принципу зростаючої ліквідності, ідентифікують 3 рівні платоспроможності: грошову, розрахункову та ліквідну. Нами проведено оцінку

ліквідності та платоспроможності сільськогосподарського кооперативу на підставі показників, представлених у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Значення розрахованих коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності СВК АФ «Семенівська» за 2021-2023 роки.

Показник	Роки			Відхилення 2023р. від 2021р. (+/-)
	2021	2022	2023	
1. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,43	0,63	0,67	0,24
2. Коефіцієнт грошової платоспроможності (абсолютної ліквідності)	0,01	-0,02	0,01	0,00
3. Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	0,09	0,02	0,03	-0,06
4. Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	12,52	6,74	6,72	-5,80
5. Коефіцієнт критичної ліквідності (швидкої ліквідності)	3,96	1,48	1,43	-2,53
6. Загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття)	28,44	21,94	19,06	-9,38
7. Оборотний (робочий) капітал, або власні оборотні кошти, тис. грн.	59273	76631	77198	17925

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності досліджуваної агрофірми

Деталізуючи показники таблиці 2.3, можемо сформулювати певні висновки.

Коефіцієнт зносу основних засобів зріс на 0,24 за період 2021-2023 років, з 0,43 до 0,67. Це вказує на певне зношення наявних основних засобів досліджуваної агрофірми. Коефіцієнт грошової платоспроможності залишився стабільним на рівні 0,01 у 2021 та 2023 роках, хоча у 2022 році спостерігалось тимчасове погіршення до -0,02. Це вказує на обмежені можливості агрофірми швидко погашати власні короткострокові зобов'язання за рахунок наявних готівкових (безготівкових) коштів.

Коефіцієнт розрахункової платоспроможності знизився з 0,09 у 2021 році до 0,03 у 2023 році, що виступає негативною динамікою зниження на 0,06. Це говорить про зменшення здатності сільськогосподарського кооперативу своєчасно розраховуватися за наявними власними короткостроковими зобов'язаннями. Коефіцієнт ліквідної платоспроможності зазнав суттєвого зниження з 12,52 у 2021

році до 6,72 у 2023 році (на 5,80). Це вказує на погіршення здатності виробничого кооперативу покривати власні зобов'язання за рахунок наявних ліквідних активів. Коефіцієнт критичної ліквідності також зазнав значного падіння з 3,96 у 2021 році до 1,43 у 2023 році (на 2,53). Подібний різкий спад вказує на зниження здатності досліджуваної агрофірми оперативно покривати власні короткострокові зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів без урахування запасів.

Загальний коефіцієнт ліквідності зменшився з 28,44 у 2021 році до 19,06 у 2023 році (на 9,38). Це вказує на суттєве зниження здатності сільськогосподарського кооперативу повністю покривати власні зобов'язання за рахунок всіх наявних оборотних активів.

Оборотний капітал зріс на 17 925 тис. грн за період 2021-2023 років, з 59273 тис. грн до 77198 тис. грн. Це являється позитивною динамікою, яка свідчить про збільшення наявності власних оборотних коштів, що може підтримати агрофірму у фінансово нестабільних ситуаціях, що можуть скластися.

Незважаючи на зростання оборотного капіталу, СВК АФ «Семенівська» зіткнулася з погіршенням ключових індикаторів ліквідності та платоспроможності. Зниження коефіцієнтів ліквідної, розрахункової та швидкої платоспроможності вказують на наявність фінансових труднощів в покритті власних короткострокових зобов'язань, що вимагає уваги до управління оборотними активами та ефективності використання ресурсів в період дії військового стану.

Для проведення оцінки фінансової (ринкової) стійкості базового сільськогосподарського виробничого кооперативу було застосовано показники, відображені у таблиці 2.4.

Аналізуючи показники таблиці 2.4, нами зроблено нижче представлені висновки. Коефіцієнт фінансової незалежності агрофірми знизився на 0,05 — з 0,95 у 2021 році до 0,90 у 2023 році. Це вказує на незначне зниження частки власного капіталу у структурі джерел фінансування сільськогосподарського кооперативу, що означає збільшення залежності від зовнішніх джерел. При цьому, слід зазначити, що показник залишається достатньо високим. Коефіцієнт фінансової стабільності досліджуваної агрофірми суттєво знизився — з 20,01 у 2021 році до

9,25 у 2023 році (зниження на 10,76). Це вказує на зменшення співвідношення наявного власного капіталу до позикових коштів, що вказує на збільшення залежності агропідприємства від залучених ресурсів і може вказувати на зниження його фінансової стійкості.

Таблиця 2.4 - Характеристика фінансової стійкості СВК АФ «Семенівська» за 2021-2023 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2023р. від 2021р. (+/-)
	2021	2022	2023	
1. Коефіцієнт фінансової незалежності агрофірми (автономії)	0,95	0,90	0,90	-0,05
2. Коефіцієнт фінансової стабільності агрофірми	20,01	9,10	9,25	-10,76
3. Коефіцієнт залежності агрофірми від довгострокових зобов'язань	0,03	0,08	0,07	0,04
4. Коефіцієнт забезпеченості агрофірми власними оборотними коштами	0,96	0,95	0,95	-0,02
5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу агрофірми	0,60	0,71	0,69	0,09

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності досліджуваної агрофірми

Коефіцієнт залежності від довгострокових зобов'язань досліджуваного сільськогосподарського кооперативу зріс на 0,04, з 0,03 у 2021 році до 0,07 у 2023 році. Можемо констатувати, що частка довгострокових зобов'язань у фінансуванні агрофірми зросла, що може сприяти зростанню фінансового ризику на довгострокову перспективу.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами базового виробничого кооперативу майже не змінився, знизившись лише на 0,02 — з 0,96 у 2021 році до 0,95 у 2023 році. Це вказує на стабільний рівень забезпеченості досліджуваної агрофірми власними коштами для здійснення фінансування оборотних активів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу базового підприємства покращився на 0,09, з 0,60 у 2021 році до 0,69 у 2023 році. Це виступає позитивним показником, який свідчить про збільшення частки власного капіталу, що може бути використана для покриття короткострокових потреб сільськогосподарського кооперативу.

СВК АФ «Семенівська» демонструє деяке зниження фінансової стабільності та автономії, що виражається у певному зростанні залежності від довгострокових зобов'язань та зменшенні індикаторів фінансової стійкості. При цьому, показники маневреності власного капіталу залишають позитивну тенденцію при формуванні, що свідчить про збереження можливості, для досліджуваної агрофірми, гнучкого використання наявних власних ресурсів.

В таблиці 2.5 наведено, об'єкти дослідження згідно обраної теми кваліфікаційної роботи (нефінансові активи), що представлені у формах фінансової звітності СВК АФ «Семенівська» за досліджуваний період.

Таблиця 2.5 – Склад та структура окремих компонент нефінансових активів СВК АФ «Семенівська» за 2021-2023рр.

Складові нефінансових активів	2021 рік		2022 рік		2023 рік		В середньому за 3 роки, %
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	
Основні засоби	25799	27,3	20478	17,8	19037	16,1	20,4
Довгострокові біологічні активи	15816	16,7	19434	16,9	23657	20,0	17,9
Інші необоротні активи	30	0,1	30	0,1	30	0,1	0,1
Загальний розмір необоротної компоненти нефінансових активів агрофірми	41645	44,1	39942	34,8	42724	36,2	38,4
Виробничі запаси	5699	6,0	7316	6,4	8516	7,2	6,5
Незавершене виробництво	10059	10,6	6771	5,9	8198	6,9	7,8
Готова продукція	26638	28,2	47754	41,6	45306	38,4	36,0
Товари	930	1,0	1275	1,1	1654	1,4	1,2
Поточні біологічні активи	9557	10,1	11759	10,2	11697	9,9	10,1
Загальний розмір оборотної компоненти нефінансових активів агрофірми	52883	55,9	74875	65,2	75371	63,8	61,6
Загальна вартість нефінансових активів	94528	100,0	114817	100,0	118095	100,0	100,0

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності досліджуваної агрофірми

Аналізуючи складові нефінансових активів СВК АФ «Семенівська» за 2021-2023 роки, на підставі даних таблиці 2.5, можемо зробити наступні висновки. У 2021 році основні засоби становили 25799 тис. грн (27,3% від загальної вартості наявних нефінансових активів), а в 2023 році їхня вартість зменшилася до 19037 тис. грн (16,1%). Середнє значення за три роки – 20,4%, що вказує на поступове зменшення частки основних засобів у структурі активів сільськогосподарського кооперативу. Це свідчить про зношення та зменшення інвестицій для оновлення основних засобів аналізованого виробничого кооперативу. У 2021 році вартість довгострокових біологічних активів становила 15816 тис. грн (16,7%), а в 2023 році зросла до 23 657 тис. грн (20,0%). Розраховане середнє значення за три роки – 17,9%. Відбувається позитивна динаміка збільшення довгострокових біологічних активів агрофірми, що може вказувати на присутність розвитку виробництва та збільшення інвестицій у даний вид активів. Усі три роки інші необоротні активи залишалися на рівні 30 тис. грн з питомою вагою 0,1%. Це свідчить про незначну їх частку у загальній структурі нефінансових активів сільськогосподарського кооперативу. Загальний розмір необоротної компоненти нефінансових активів у 2021 році становив 41645 тис. грн (44,1%), а в 2023 році збільшився до 42724 тис. грн (36,2%). Середнє значення за три роки – 38,4%. Незначне коливання розміру необоротних активів показує відносну стабільність у структурі нефінансових активів агропідприємства, проте їх частка, в межах періоду дослідження, поступово зменшується.

У 2021 році виробничі запаси агропідприємства становили 5699 тис. грн (6,0%), а в 2023 році зросли до 8516 тис. грн (7,2%). Середнє значення складає за три роки – 6,5%. Спостерігається поступове збільшення виробничих запасів, що може опосередковано вказувати на збільшення обсягів виробництва. У 2021 році незавершене виробництво склало 10059 тис. грн (10,6%), а в 2023 році зменшилося до 8198 тис. грн (6,9%). Середнє значення за досліджувані три роки – 7,8%. У 2021 році готова продукція складала 26638 тис. грн (28,2%), а в 2023 році досягла 45 306 тис. грн (38,4%). В середньому за досліджуваний період – 36,0%. Значне збільшення частки готової продукції на складах свідчить про труднощі у її

реалізації через запровадження військового стану. У 2021 році вартість товарів складала 930 тис. грн (1,0%), а в 2023 році зросла до 1654 тис. грн (1,4%). За три роки середнє значення – 1,2%, що вказує на деяке збільшення запасів товарів.

Вартість поточних біологічних активів агрофірми, в межах періоду дослідження, дещо зросла з 9557 тис. грн (10,1) у 2021 році до 11697 тис. грн (9,9%) у 2023 році. Середнє значення за три роки – 10,1%. Частка наявних поточних біологічних активів залишалася досить стабільною протягом трьох років. Загальний розмір оборотної компоненти нефінансових активів у 2021 році становив 52883 тис. грн (55,9%), а в 2023 році зріс до 75 371 тис. грн (63,8%). Середнє значення за три досліджувані роки – 61,6%. Оборотні активи, в межах періоду дослідження, поступово зростають.

Загальна вартість нефінансових активів сільськогосподарського кооперативу, в межах періоду дослідження, зросла з 94528 тис. грн у 2021 році до 118095 тис. грн у 2023 році.

Впродовж 2021-2023 років можемо спостерігати зростання загальної вартості нефінансових активів СВК АФ «Семенівська». Найбільш суттєві зміни відбулися через збільшення частки готової продукції та виробничих запасів. Одночасно, основні засоби поступово зменшуються в загальній структурі наявних активів, що може сигналізувати про їх зношення. Розмір оборотних активів зростає, що являється позитивним сигналом для формування фінансової стабільності та подальшого розвитку базового сільськогосподарського виробничого кооперативу.

Здійснений аналіз функціонування (економіко-фінансово-господарської компоненти) СВК АФ «Семенівська» за три роки, візуалізував той факт, що за період дослідження, значення показників діяльності носять досить варіативний характер, аналізуєма агрофірма є досить фінансово стійкою.

2.2 Ідентифікація, класифікація, оцінка та внутрішній контроль нефінансових активів базового сільськогосподарського підприємства

Нефінансові активи являються одним із ключових факторів високої інтенсивності сучасного сільськогосподарського виробництва, які включають в себе як необоротну так оборотну компоненти. Надмірне зношування необоротної їх складової безпосередньо здійснює вплив на економічну ефективність діяльності окремого бізнес суб'єкта. Щоб підтримувати необхідний рівень економічної ефективності, досліджуваний сільськогосподарський кооператив повинен сприяти забезпеченню оновлення власної матеріально-технічної бази, що переважно реалізується через капітальні інвестиції. Це сприяє надходженню основних засобів, нематеріальних активів, інших незворотних матеріальних активів, запасів, поточних біологічних активів до СВК АФ «Семенівська». У такій ситуації особливо вагомого значення набуває організація правильного обліку та оцінки активів, що надходять на досліджуване аграрне підприємство.

Процес облікового супроводження отримання нефінансових активів та належне визначення їхньої початкової вартості залежить від способу і умов їх отримання (надходження). Використання різних видів вартості при проведенні оцінки таких активів обумовлене досить великою кількістю можливих шляхів їх надходження в агрофірму.

Таким чином, нефінансові активи можуть надходити на досліджуваний виробничий сільськогосподарський кооператив різними шляхами: шляхом безпосереднього власного виготовлення або через отримання від фізичних чи юридичних осіб. Особливості обліку основних засобів, як найбільш суттєво значущої частини нефінансових активів, безпосередньо залежать від способу їх надходження та показані на рисунку 2.2.

Слід зазначити, для ідентифікації активу в якості необоротного (як окремої компоненти нефінансового), потрібно враховувати особливості даного (окремого) активу та існуючі критерії його визнання, до яких відносять: форма (матеріально-речова чи нематеріальна), термін їхнього корисного використання, який має бути

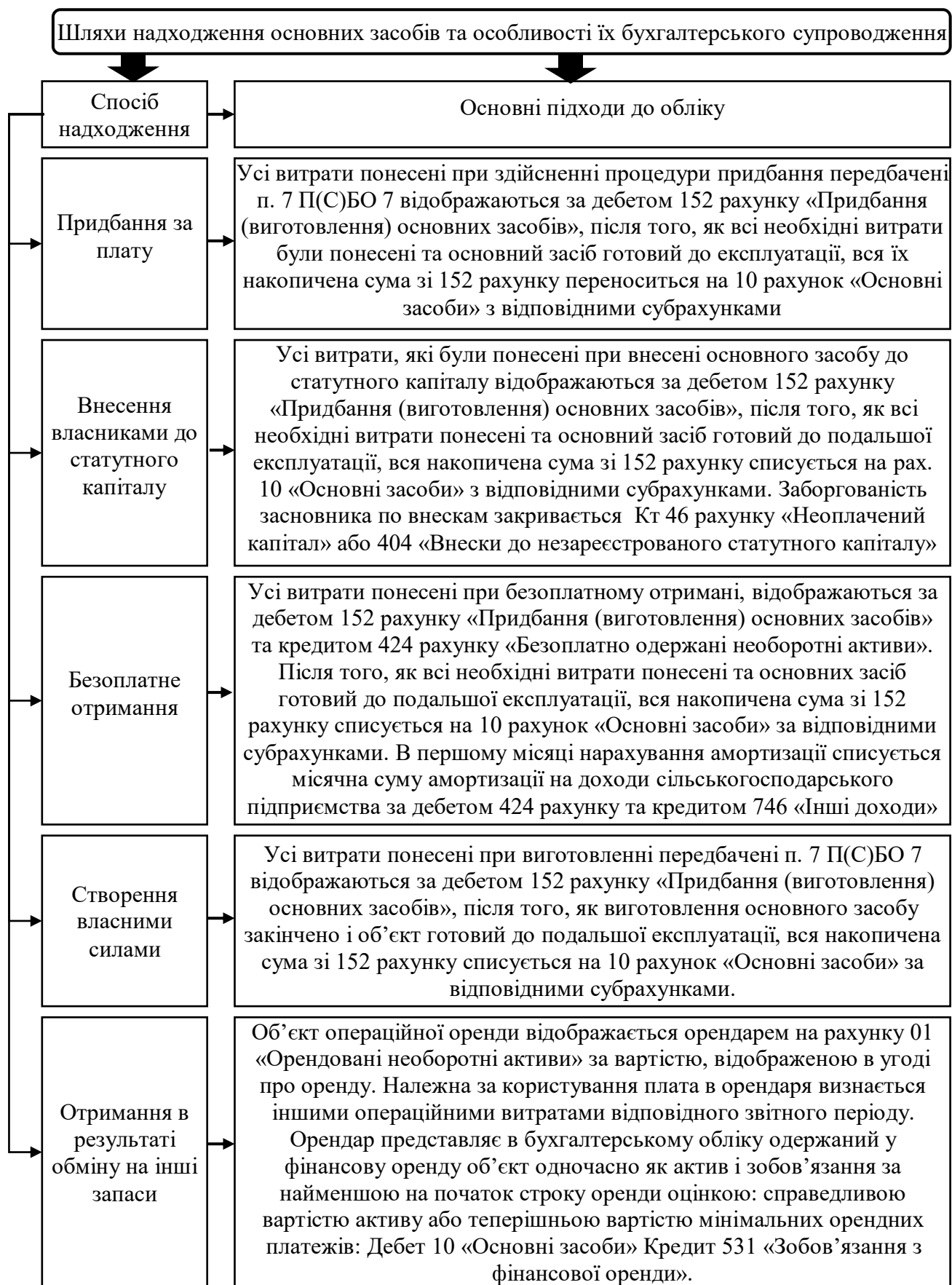

Рисунок 2.2 – Найбільш вагомі шляхи надходження основних засобів у СВК АФ «Семенівська» та особливості їх бухгалтерського супроводження

Джерело: узагальнено автором за даними досліджуваної агрофірми

більше ніж один рік, у майбутньому, як очікується, даний об'єкт має принести економічні вигоди, актив повинен бути придбаним для застосування у виробництві та іншій діяльності досліджуваного сільськогосподарського кооператива а вартість об'єкта може бути ідентифікована достовірно. Одним з основних критеріїв визнання активу досліджуваною агрофірмою виступає можливість достовірного визначення його вартості.

Необоротні нефінансові активи являються ваговою компонентою балансу досліджуваного сільськогосподарського підприємства. Вони являють собою матеріальні (нематеріальні активи), які не підлягають подальшому продажу чи споживанню впродовж короткострокового періоду, але мають довготривалу вартість та використовуються для досягнення мети діяльності досліджуваної у кваліфікаційній роботі агрофірми.

Правильна оцінка нефінансових (необоротних) активів при формуванні їх балансової вартості відіграє вагому роль при здійсненні фінансового аналізу та управлінні агрофірмою. Вона сприяє визначенню справедливої вартості активів на балансі сільськогосподарського підприємства, що являється необхідним для правильного представлення фінансового стану.

Один з значущих підходів при оцінці балансової вартості нефінансових (необоротних) активів - це вартість їх залишкового використання. Даний підхід має підґрунтя на припущенні, що даний актив має вартість, яка характеризується його здатністю до достатньо продуктивного використання у майбутньому. Вартість залишкового використання визначається на підставі поточних ринкових даних, прогнозування на перспективу майбутніх грошових потоків та інших наявних факторів.

Ще одним підходом до оцінки балансової вартості нефінансових (необоротних) активів у досліджуваному сільськогосподарському кооперативі являється це вартість відтворення або заміщення. Відповідно до цього підходу, оцінка активу проводиться на основі витрат, які необхідні для відтворення або заміщення його у поточному часовому відрізку. Даний підхід визначає врахування

вартості проведення будівництва, придбання подібного активу або вартості його відновлення.

Для здійснення оцінки балансової вартості нефінансових (необоротних) активів у СВК АФ «Семенівська», також можуть бути застосовані й інші підходи, такі як ринкова вартість або капіталізовані витрати, порівняльний аналіз,. Кожен з даних підходів містить власні переваги та обмеження. Обрання конкретного методу оцінки перебуває в залежності від виду (типу) активу, доступності необхідних даних та контексту, в якому проводиться оцінка. Вагомою умовою при здійсненні оцінки балансової вартості нефінансових активів виступає незалежність та об'єктивність оцінювача. Даний фахівець повинен мати достатній рівень знань, практичний досвід та належні компетенції для проведення якісної та об'єктивної оцінки. Крім того, слід враховувати всі невизначеності та ризики, пов'язані з оцінкою активів, що проводилась. Оцінка балансової вартості нефінансових (необоротних) активів являється важливим етапом в управлінні досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу. Вона уможливорює відображення належним чином фінансового стану агрофірми та прийняття обґрунтованих рішень з планування та управління наявними активами. Використання різних методів проведення оцінки та дотримання принципів незалежності та об'єктивності сприяють забезпеченню точності та достовірності оцінки балансової вартості нефінансових (необоротних) активів.

Знецінення активів виступає вагомим фактором, який може мати вплив на проведення оцінки балансової вартості нефінансових (необоротних) активів. Виникає знецінення, за умов, коли поточна вартість наявного активу перевищує його оцінку у балансі, що може виступати наслідком ряду факторів, до яких можемо віднести: технологічна застарілість, наявність фізичного зношування, зміни в поточних ринкових умовах або втрата можливості активу генерувати очікувані у майбутньому грошові потоки.

Знецінення наявних активів може мати досить вагомий вплив на оцінку балансової вартості нефінансових активів досліджуваної агрофірми і фінансовий стан бізнес суб'єкта в цілому. За діючими нормами бухгалтерського обліку, СВК

АФ «Семенівська» має періодично здійснювати перевірки власних активів на присутність ознак знецінення та розраховувати його суму. Знецінення активу відображається у формах фінансової звітності та зменшує балансову вартість даного активу, що має вплив на його загальну оцінку.

Для ідентифікації знецінення активу можуть застосовуватися різні методи, до яких можемо віднести: метод відтворення вартості або метод грошових потоків, метод порівняльної вартості. Дані методи сприяють встановленню розумної оцінки знецінення на підставі розгляду наявних об'єктивних факторів.

Вагомою компонентою оцінки балансової вартості нефінансових активів у досліджуваному виробничому кооперативі являється розуміння впливу знецінення на показники фінансової звітності господарюючого суб'єкта. Зменшення поточної балансової вартості активів в наслідок знецінення може надати негативний ефект впливу на фінансові показники сільськогосподарського підприємства. До яких можна віднести: фінансову стійкість, рентабельність та розмір капіталовкладень. Врахування наявного знецінення активів у фінансовій звітності окремого бізнес суб'єкта сприяє забезпеченню більш точної та реалістичної оцінки фінансового стану СВК АФ «Семенівська». Окремо слід зазначити, що знецінення активів носить суттєвий вплив на процес оцінки балансової вартості нефінансових (необоротних) активів. Врахування факту знецінення дозволяє наводити реальну вартість активів у балансі та сприяє забезпеченню більш точних показників фінансової звітності досліджуваної агрофірми. СВК АФ «Семенівська» має регулярно моніторити активи на наявність факту знецінення та вживати потрібних заходів для врахування його у формах фінансовій звітності.

Запаси надходять до СВК АФ «Семенівська» різними каналами. Проте за будь-яких умов дані активи (як окрему компоненту нефінансових активів) зараховують на баланс по первісній вартості, що визначено НП(С)БО 9. Це визнано загальним правилом. І воно чинне для всіх видів запасів, які досліджуваний сільськогосподарський кооператив оприбутковує у себе на баланс. Тому слід чітко розуміти, як формується первісна вартість за окремих умов надходження. Деталізацію даного питання відображено на рисунку 2.3.

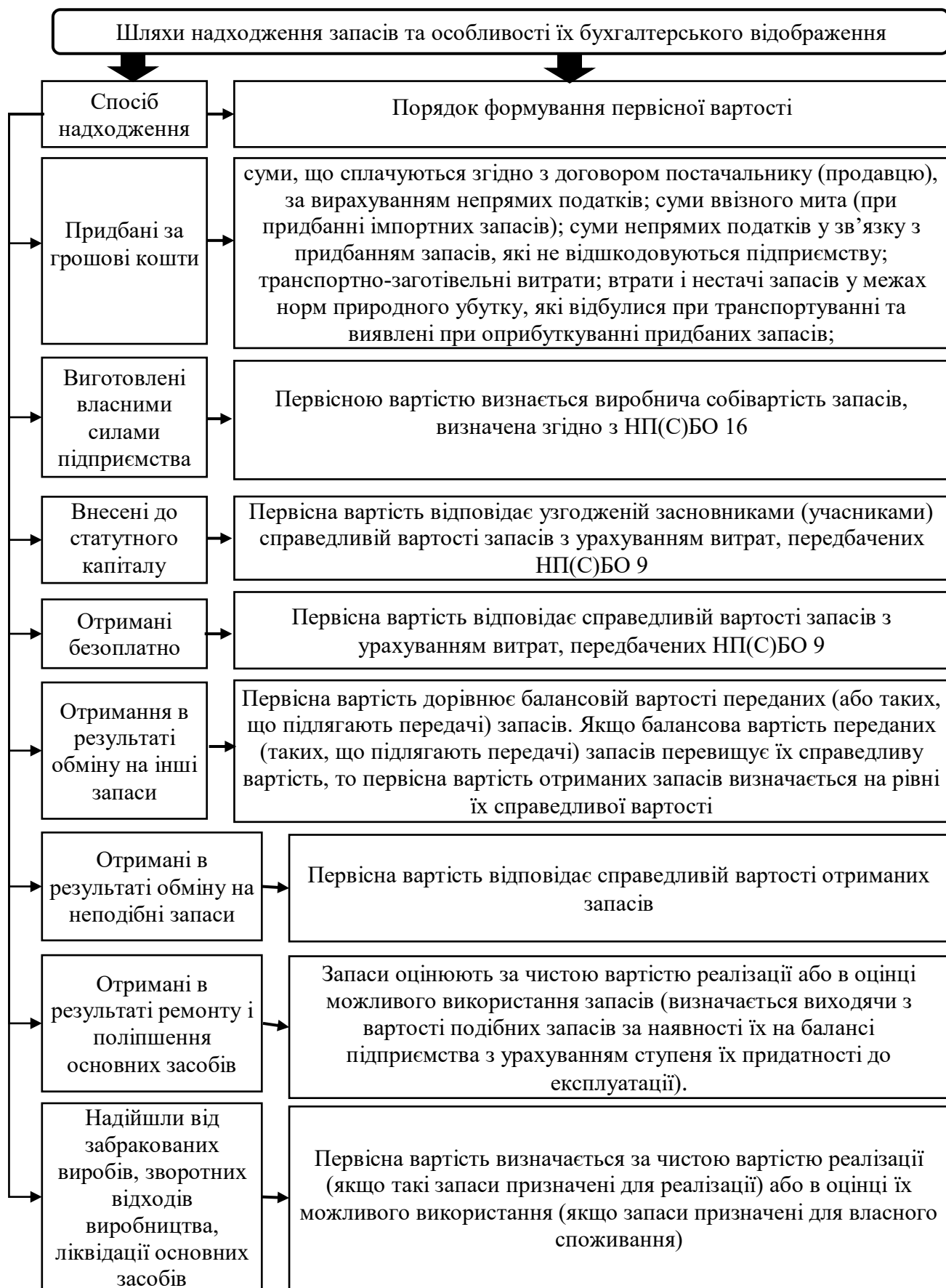

Рисунок 2.3 – Основні шляхи надходження запасів у СВК АФ «Семенівська» та особливості їх бухгалтерського відображення

Джерело: узагальнено автором за даними досліджуваної агрофірми

Знецінення наявних активів в стані війни виступає вагомим фактором, який здійснює вплив на оцінку балансової вартості нефінансових (як необоротних так і оборотних) активів сільськогосподарського підприємства. Війна, часто може мати досить серйозний вплив на безпосередній фізичний стан активів, їх функціональність та подальшу здатність генерувати очікувані грошові потоки у майбутньому. Військові дії можуть призвести до пошкодження, руйнування або втрати активів кооперативу, трансформації ринкових умов, перешкод у діяльності агрофірми та інших можливих негативних наслідків. Наявність цих факторів може сприяти знеціненню активів і зменшенню їх поточної балансової вартості.

Проведення якісної оцінки балансової вартості активів під час дії військового стану виступає викликом через нестабільність умов і значну кількість невизначеностей. Оцінювачам слід брати до уваги ризики, пов'язані зі знеціненням активів через наслідки війн, та ухвалювати рішення на підставі надійних даних та проведених оцінок.

Окрім цього, слід відзначити, що в умовах війни можуть трансформуватись правила ведення бухгалтерського обліку фінансової та нефінансової звітності, що може мати суттєвий вплив на оцінку балансової вартості активів досліджуваної агрофірми. Регулятори та стандартизаційні організації мають можливість визначати спеціальні правила або доповнення до вже наявних стандартів для облікового відображення уцінки активів під час дії військового стану.

Знецінення активів під час ведення військових дій являється складним і вагомим аспектом оцінки балансової вартості нефінансових (як необоротних так і оборотних) активів. Врахування можливих ризиків та невизначеностей, що пов'язані зі знеціненням активів під час дії військового стану, сприяє забезпеченню об'єктивнішій та більш точній оцінці фінансового стану СВК АФ «Семенівська».

Крім знецінення нефінансових активів, слід акцентувати увагу і на їх дооцінці. Її досліджено було на прикладі запасів базової агрофірми. Процедура Реалізації рішення щодо дооцінки запасів також знаходиться в компетенції керівника виробничого сільськогосподарського кооперативу. Виявлення запасів, які підлягають дооцінці (сформулювати перелік), здійснити саму процедуру має

комісія, створена за наказом директора кооперативу. Як і у випадку щодо здійснення уцінки, потрібно скласти Акт дооцінки в довільній формі, але при цьому, врахувавши вимоги ст. 9 Закону № 996.

Після проведення дооцінки відповідних запасів і оформлення Акта всі матеріали щодо дооцінки повинні бути розглянуті та затверджені керівником агрофірми. Затверджені акти дооцінки надають бухгалтерській службі та матеріально відповідальним особам сільськогосподарського підприємства.

Можливість процедури дооцінки запасів передбачено п. 28 НП(С)БО 9. Так, коли чиста вартість реалізації попередньо уцінених запасів у подальшому збільшується, то на суму зростання чистої вартості реалізації, при цьому не більше суми попереднього зменшення, розраховується інший операційний дохід із суми збільшенням вартості відповідних запасів. Таким чином, суму доходу при дооцінці відображають по кредиту субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності» в кореспонденції з дебетом рахунків передбачених для обліку наявних запасів сільськогосподарського підприємства.

Правила бухгалтерського обліку передбачають тільки зменшення первісної балансової вартості наявних на підприємстві запасів і не включають норм, що дозволяють її збільшення. Отже, дооцінювати можна лише попередньо уцінену вартість наявних запасів базового сільськогосподарського кооперативу, але не первісну. Відповідно, сума проведеної дооцінки ніколи не може бути більшою за суму раніше здійсненої уцінки.

Внутрішній контроль виступає процесом, який спрямований на досягнення пріоритетних стратегічних довгострокових цілей досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу. Він являється результатом дій керівного складу, включаючи планування, організаційні питання та моніторинг функціонування як агрофірми в цілому, так і її окремих структурних підрозділів. Якісна система внутрішнього контролю може виступати в якості надійного джерела інформаційного супроводження для управління досліджуваним сільськогосподарським підприємством. Вона сприяє уникненню порушень законності, можливого нераціонального використання чи перевитрат наявних

виробничих ресурсів, а також невиконання затверджених планів виробничо-господарської діяльності окремого бізнес суб'єкта [37].

Головною метою внутрішньогосподарського контролю операцій з нефінансовими активами являється забезпечення достовірності бухгалтерських даних та показників звітності, щодо наявності, стану і руху нефінансових активів. Також, внутрішній контроль нефінансових активів спрямований на сприяння забезпеченню збереження даного виду активів та їх майбутнього ефективного використання.

Мета внутрішнього контролю нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська» реалізується через вирішення завдань, що знайшли відображення на рисунку 2.4.

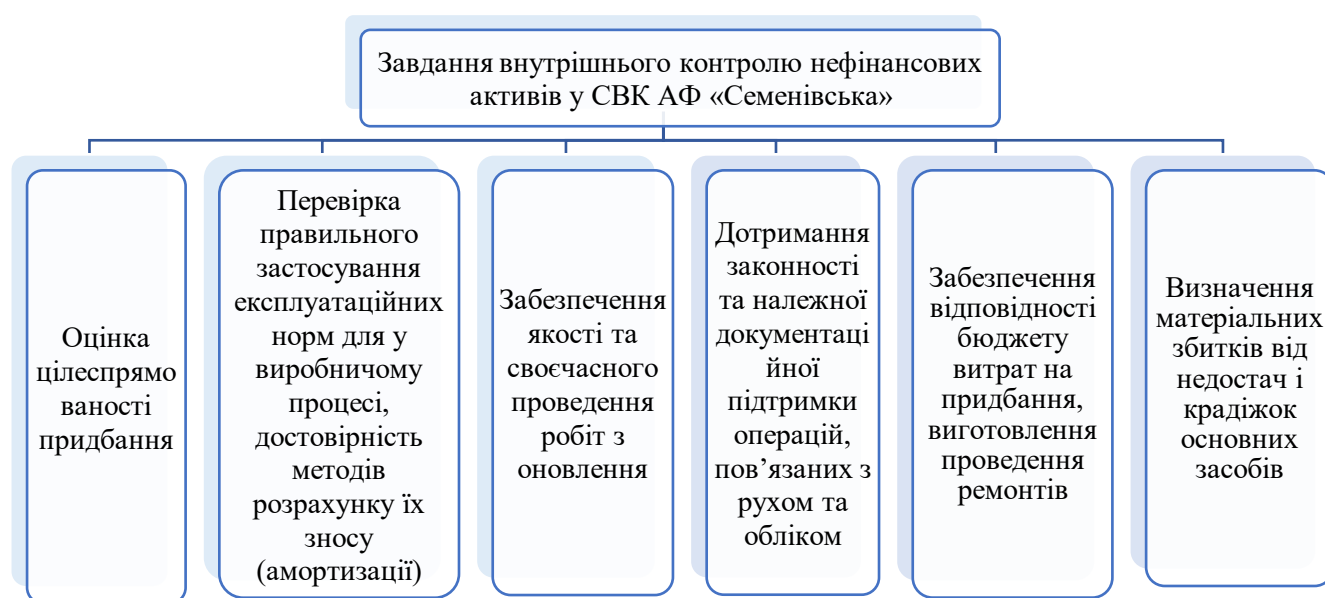

Рисунок 2.4 – Завдання внутрішнього контролю нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором за даними [37]

Внутрішній контроль нефінансових активів відіграє подвійну роль в управлінському процесі базової агрофірми. З одного боку, етапи контролю постійно переплітаються з іншими складовими етапів управління, що вказує на присутність окремих елементів контролю на кожному з даних етапів. З іншої сторони, контроль сприяє забезпеченню оптимального перебігу управлінського

процесу в межах кожного етапу. Відповідно, етап контролю можна трактувати як фактор, що впорядковує функціонування ланцюжку управлінського процесу у СВК АФ «Семенівська».

Внутрішній контроль нефінансових активів у досліджуваному сільськогосподарському виробничому кооперативі виступає незалежною оцінкою відповідності функціонування агрофірми поставленим цілям. Потреба у внутрішньому контролі нефінансових активів виникає з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації про загальну діяльність виробничого кооперативу та його окремих структурних підрозділів. Внутрішній контроль нефінансових активів містить функції, які виконуються керівником базового сільськогосподарського підприємства у відповідності до чинного законодавства. Основним завданням внутрішнього контролю виступає перевірка фінансово-господарських операцій у структурних виробничих об'єктах для уникнення зайвих витрат як матеріальних, так і фінансових ресурсів, виконання фінансово-виробничих планів, ефективного використання наявної робочої сили, імплементації передових методів праці та сучасних технологій у розрізі рівнів виробництва, збереження матеріальних цінностей та коштів, раціональне використання енергетичних, сировинних ресурсів, а також вирощування сільськогосподарської продукції, яка користується попитом на ринку.

Для сприяння забезпеченню контролю щодо нефінансових активів застосовуються різноманітні прийоми, методи, підходи. Основні групи методів і прийомів контролю візуалізовано на рисунку 2.5.

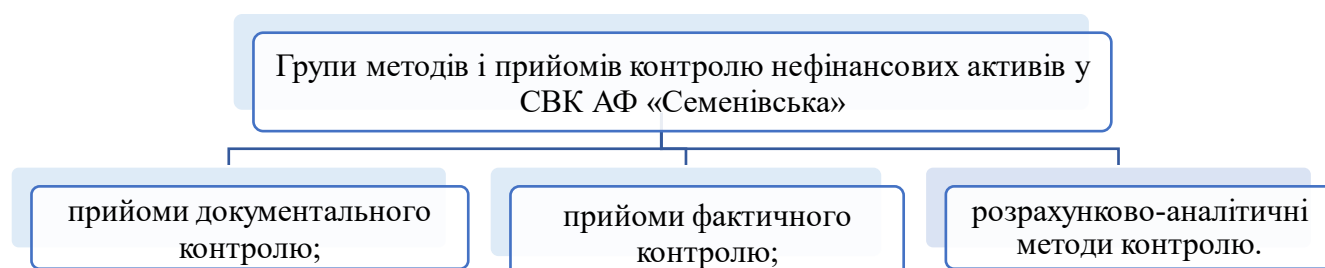

Рисунок 2.5 – Групи методів і прийомів контролю нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором за даними [37]

Основні методологічні підходи для узагальнення отриманих результатів внутрішнього контролю щодо нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська» представлено на рисунку 2.6.

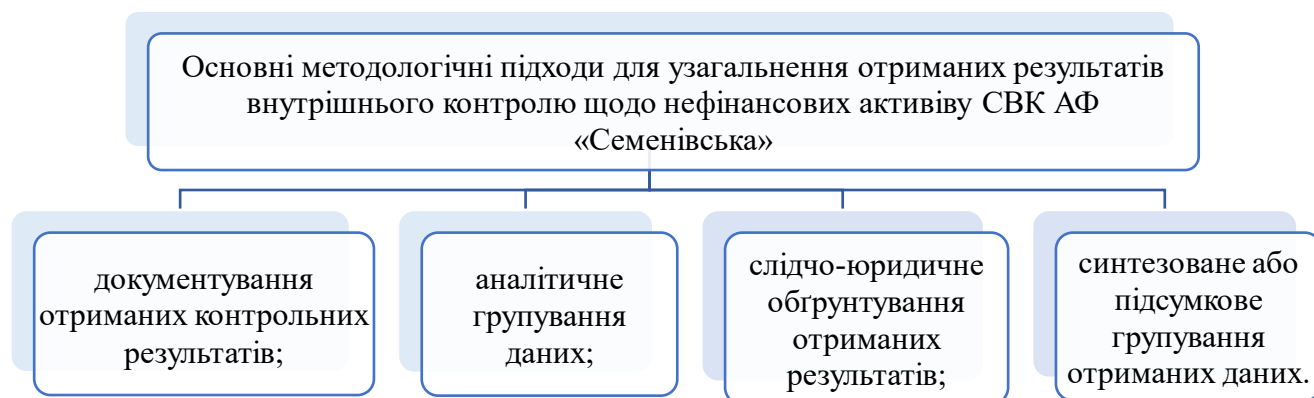

Рисунок 2.6 – Основні методологічні підходи для узагальнення отриманих результатів внутрішнього контролю щодо нефінансових активів

Джерело: узагальнено автором за даними [37]

Застосування вище представлених методів узагальнення результатів внутрішнього контролю нефінансових активів призводить до формування якісної вихідної контрольної інформації, яка містить:

- ✓ документи, що включають відомості щодо перевірки операцій з нефінансовими активами;
- ✓ таблиці, машинограми та інші облікові реєстри, в яких проводиться узагальнення подібних порушень;
- ✓ акти обстеження, перевірок, які узагальнені у систематизованій формі;
- ✓ службові записки, довідки з розслідування, супровідні листи, пов'язані зі здійсненням контрольних дій.

Якісне застосування процедур внутрішнього контролю сприятиме підвищенню якості облікового супроводження нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська».

2.3 Організація облікового супроводження наявних нефінансових активів в умовах базового СВК

Ведення бухгалтерського обліку у СВК АФ «Семенівська» реалізує бухгалтерська служба, яку очолює головний бухгалтер.

Облікове супроводження наявності та руху нефінансових активів у сільськогосподарському виробничому кооперативі агрофірмі «Семенівська» здійснюють за допомогою бухгалтерського програмного продукту «Інтерактивна бухгалтерія». На підставі первинних документів інформація узагальнюється в регістрах бухгалтерського обліку.

Первинні документи посідають ключову роль у функціонуванні кожного сільськогосподарського господарюючого суб'єкта. Адже вони виступають підставою для здійснення бухгалтерського обліку. Для уникнути можливих непорозумінь з наявними контрагентами та контролюючими органами потрібно представникам агрофірми знати вимоги до змісту та форми первинних документів, що використовуються.

Фіксація факту господарської операції виступає метою первинного документу. Він містить інформацію щодо окремої господарської операції. Норми чинного законодавства передбачають перелік обов'язкових реквізитів для них (ч. 2 ст. 9 Закону № 996). Окрім цього, залежності від характеру реалізуємої операції та застосовуємої технології обробки даних до змісту первинних документів можуть бути додані інші додаткові реквізити (пп. 2.4 Положення № 88). Перелік обов'язкових та додаткових реквізитів, що знаходять відображення у первинних документах щодо наявності та руху нефінансових активів досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу відображено на рисунку 2.7.

Доречно зазначити, що тільки наявність усіх реквізитів в межах окремого документа надає йому дієвої юридичної сили та доказовості. Реквізити, які не було віднесено до обов'язкових, можна не заповнювати. Для прикладу, не являються обов'язковими реквізити такі, як печатка агрофірми чи місце формування. Коли ж не буде заповненим обов'язковий реквізит, то відповідний документ може бути не

визнаним в якості первинного, що може призвести до невизнання самої господарської операції.

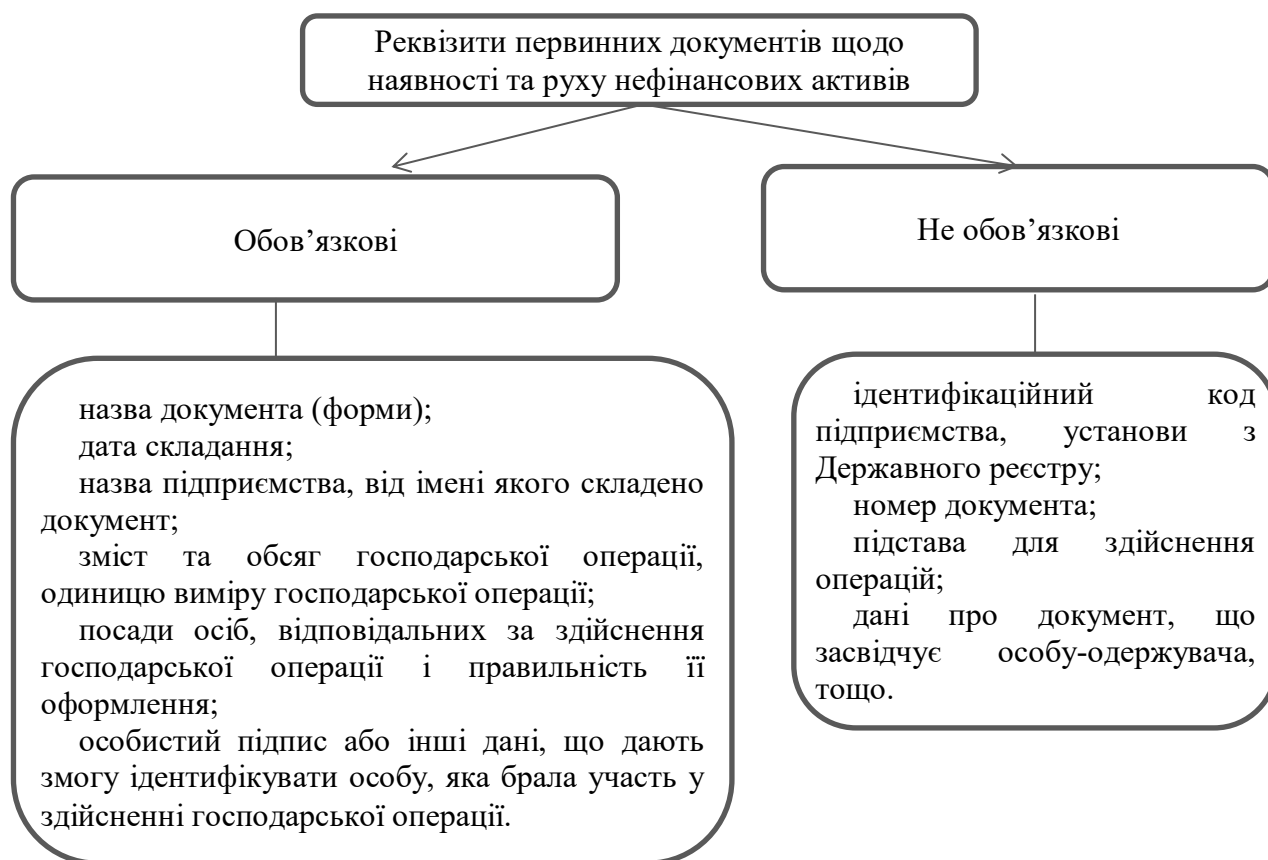

Рисунок 2.7 - Реквізитів, що знаходять відображення у первинних документах щодо наявності та руху нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором

В межах досліджуваної агрофірми, первинні документи можуть бути сформовані в електронному чи паперовому вигляді. Необхідно зазначити, що складений електронний документ згідно вимог діючого законодавства за наявності всіх необхідних реквізитів, має однакову юридичну силу, як і паперовий документ та повинен бути підписаним електронним підписом (ЕП) уповноваженої на те посадової особи. Первинні документи, у досліджуваному сільськогосподарському кооперативі, переважно складаються на бланках типових (спеціалізованих) форм. При цьому, не всі первинні документи вже мають затверджені законодавчо типові форми. У такому випадку, базовий виробничий кооператив самостійно розробляє

форму необхідного первинного документа. Головною вимогою виступає те, що форма має містити весь перелік обов'язкових реквізитів.

Сучасний первинний документ - це документ, який включає відомості про окрему господарську операцію та виступає підставою для її бухгалтерського відображення в обліку.

Податковий кодекс України (п. 44.1) визначає, що з метою оподаткування, платники податків повинні (зобов'язані) організувати та вести облік отриманих доходів, понесених витрат та інших облікових складових, пов'язаних з ідентифікацією об'єктів оподаткування чи податкових зобов'язань, на основі первинних документів, бухгалтерських облікових реєстрів, форм фінансової звітності, інших документів, безпосередньо пов'язаних з порядком обчислення та процедурою сплати податків і зборів передбачених діючим законодавством.

СВК АФ «Семенівська» чітко дотримується правила, що кожна господарська операція має бути відображені в реєстрах бухгалтерського обліку у тому звітному періоді, у межах якого вона була здійснена. У досліджуваному сільськогосподарському кооперативі всі первинні документи щодо обліку наявності та руху нефінансових активів, облікові реєстри, форми бухгалтерської та іншої звітності складаються виключно українською мовою. Документам сформованим іноземною мовою, обов'язково потрібно мати впорядкований аутентичний переклад на українську мову.

Досліджувана агрофірма може використовувати для обліку нефінансових активів як типові, так і спеціалізовані форми наявних первинних документів. За таких обставин, в межах сільськогосподарського кооперативу, доцільно попіклуватися про те, щоб в наказі про облікову політику було передбачено та затверджено перелік і деталізовано призначення самостійно розроблених на підприємстві форм. Крім типових форм первинних документів у СВК АФ «Семенівська» для обліку основних засобів (як окремої компоненти нефінансових активів), користуються спеціалізованими формами первинних. Перелік, призначення відповідних спеціалізованих форм первинних документів щодо облікового супроводження основних засобів представлено на рисунку 2.8.

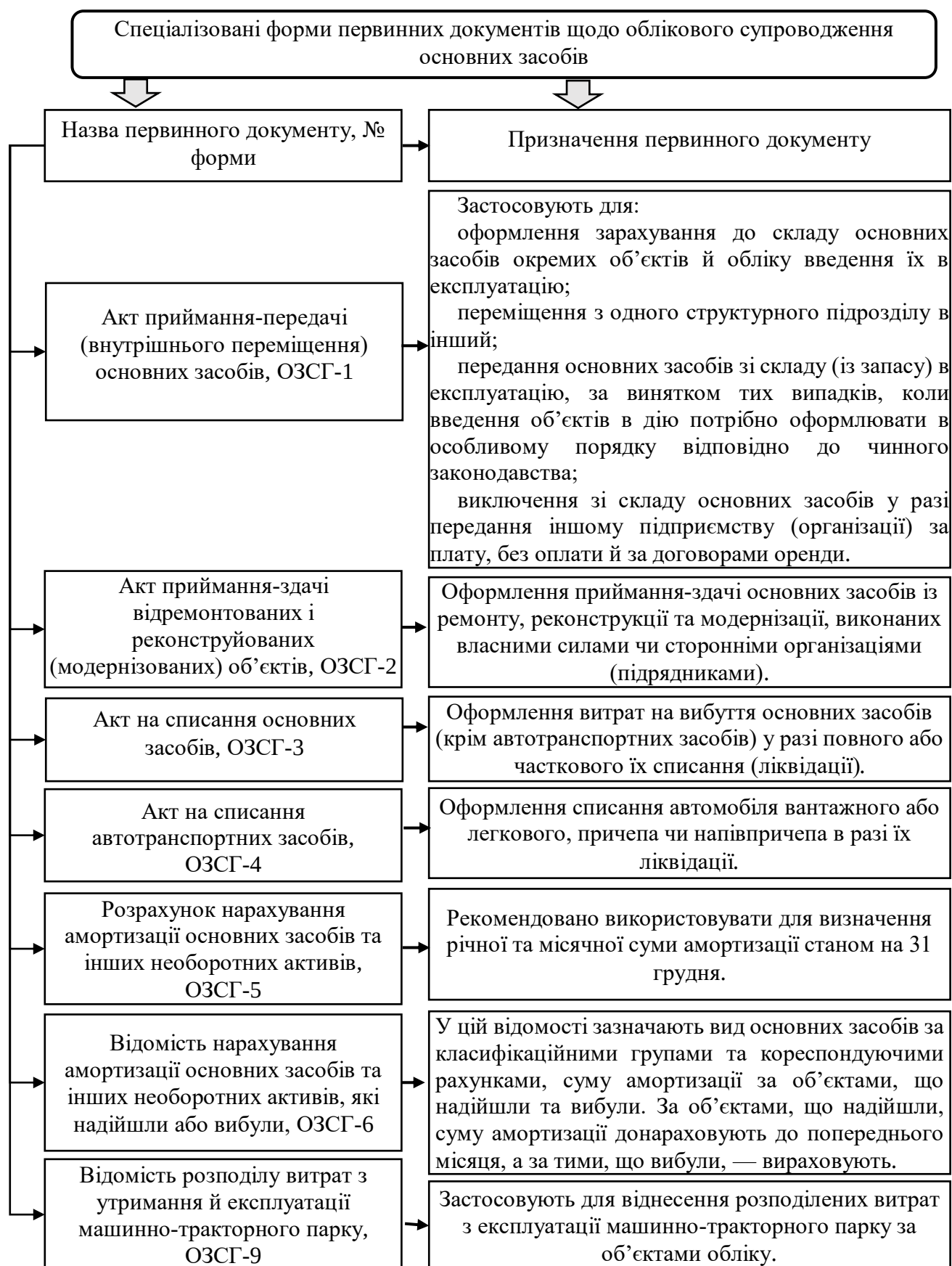

Рисунок 2.8 – Спеціалізовані форми первинних документів щодо облікового супроводження основних засобів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором

Від ефективного, якісно організованого первинного обліку власних матеріальних ресурсів у значній мірі залежить правильність списання сформованої вартості запасів на виробництво, у разі наявності, оцінка незавершеного виробництва, відображення у формах звітності агрофірми.

Досліджуваний сільськогосподарський виробничий кооператив може використовувати для обліку нефінансових активів як типові, так і спеціалізовані форми первинних документів (рисунки 2.9).

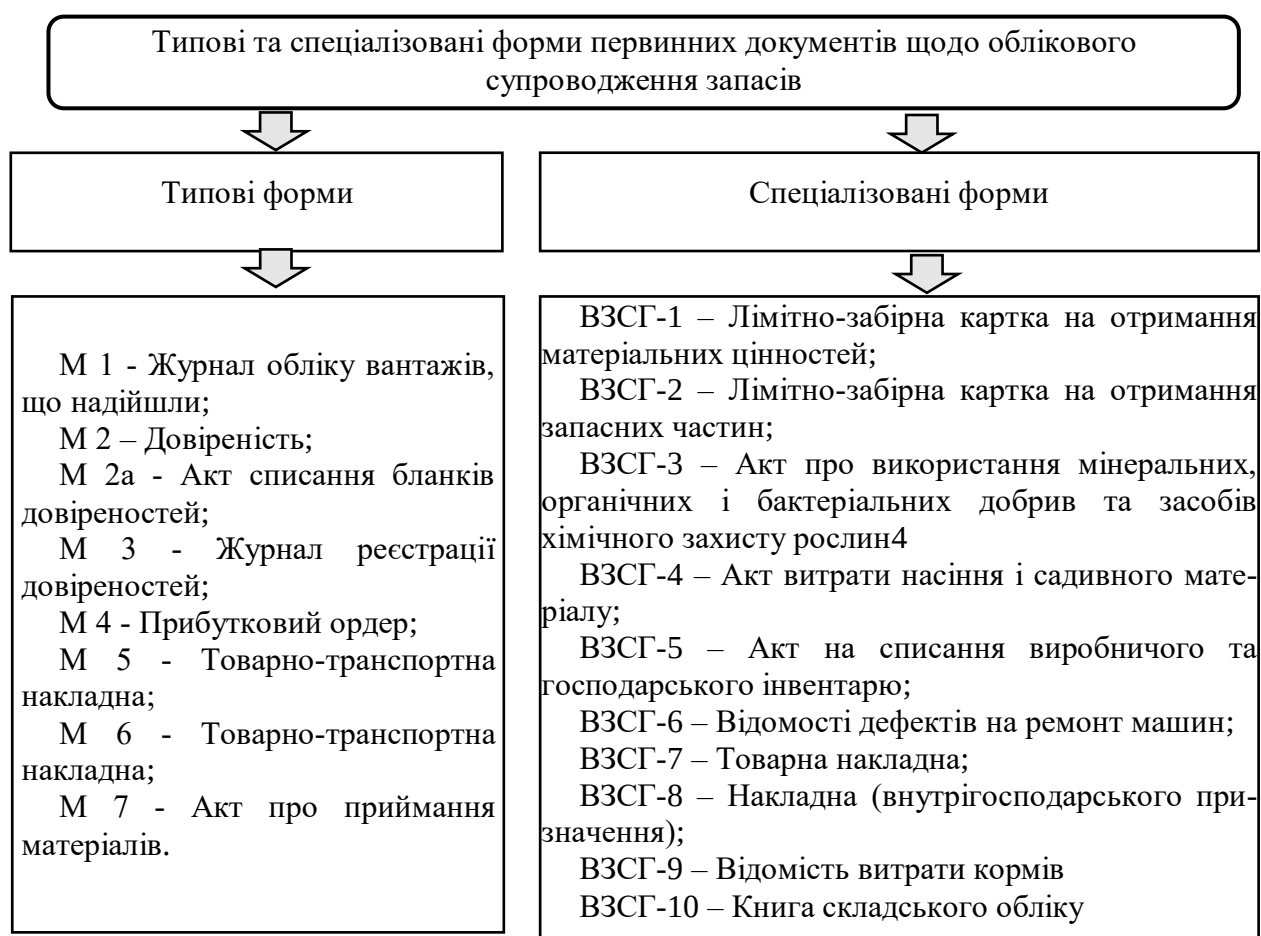

Рисунок 2.9 – Типові та спеціалізовані форми первинних документів щодо облікового супроводження запасів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором

Облікове супроводження наявності та руху нефінансових активів у досліджуваний агрофірмі ведеться за місцями зберігання у розрізі матеріально

відповідальних осіб в Книгах складського обліку із застосуванням кількісного обліку.

Щомісяця в терміни, що були визначені діючим графіком документообігу, матеріально відповідальні особи формують Звіт про рух матеріальних цінностей. Два примірники звіту плюс підтверджувальні документи надають до бухгалтерії. Після проведення перевірки другий примірник даного звіту, завізований бухгалтером, повертають МВО. Дана форма звіту формується окремо за кожним синтетичним рахунком (субрахунком). Матеріально відповідальні особи заносять інформацію щодо показників тільки у кількісному вигляді, а їх таксування проводять в бухгалтерії

Аналітичний та синтетичний облік нефінансових активів ведеться відповідно до форм бухобліку, які передбачені обліковою політикою досліджуваного сільськогосподарського кооперативу.

Умови сучасного розвитку технологій сприяють значному поширенню комплексної автоматизації облікових процедур, як одного з головних способів суттєвого скорочення тривалості окремих бухгалтерських процесів. Облік оборотної компоненти нефінансових активів в межах базової агрофірми, особливо складський, являється однією з найтрудомісткіших ділянок через значне розмаїття їх номенклатури. СВК АФ «Семенівська» облік реалізують з використанням програмного продукту «Інтерактивна бухгалтерія».

Далі розглянемо кореспонденції рахунків, які формуються у досліджуваному сільськогосподарському виробничому кооперативі. На рисунку 2.10 представлені кореспонденції рахунків щодо надходження основних засобів, як основної компоненти нефінансових активів базової агрофірми.

Амортизація основних засобів у сільськогосподарському кооперативі нараховується на вартість, яка підлягає амортизації, прямолінійним методом. Вартість ця обчислюється як первісна (чи переоцінена) вартість даного активу, від якої віднімається визначена ліквідаційна вартість. Тривалість нарахування амортизації визначається терміном корисного використання об'єкта, який має бути

закріплений у відповідному розпорядчому акті. Цей термін установлюється комісією по агрофірмі.

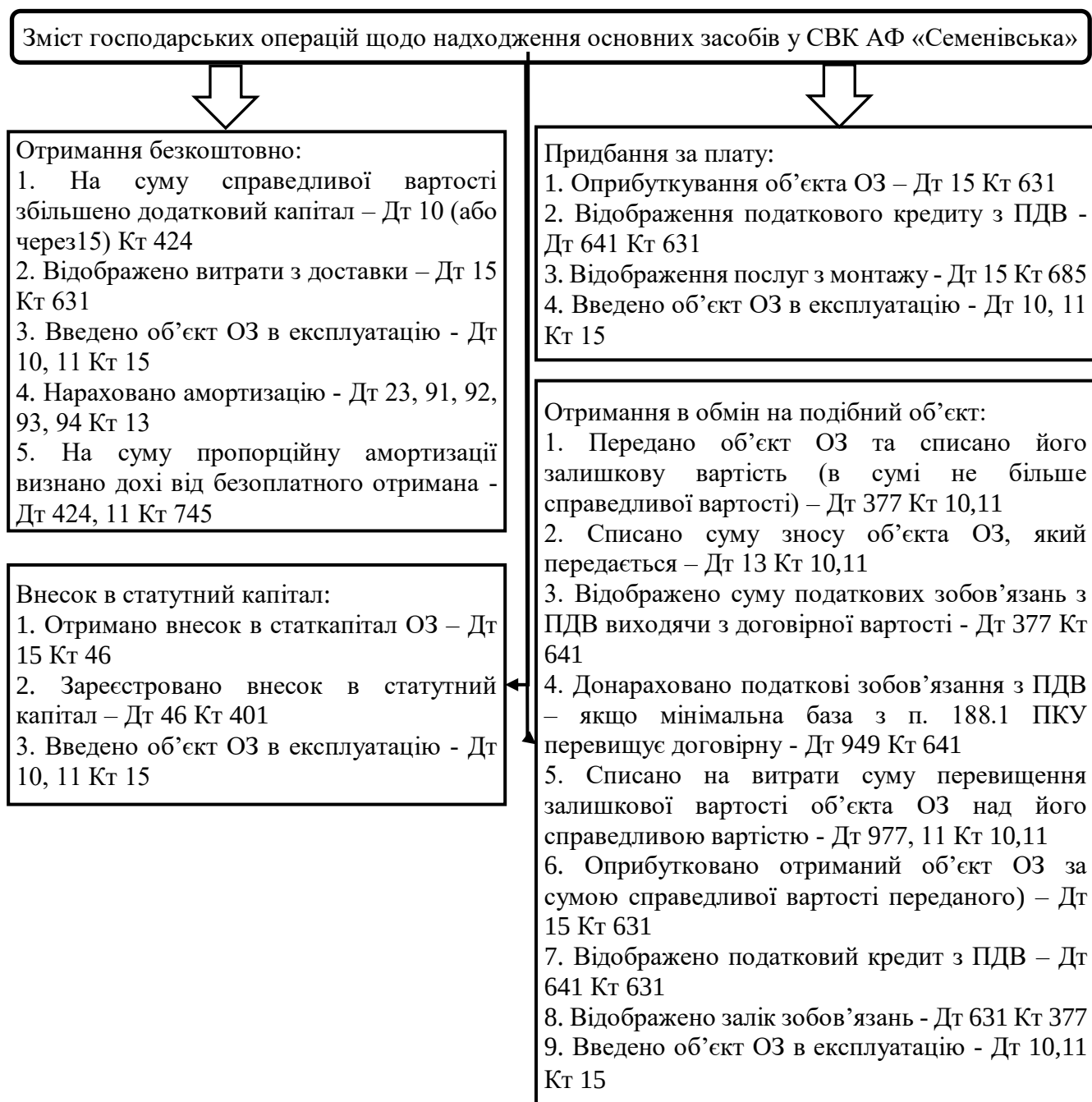

Рисунок 2.10 – Відображення надходження основних засобів, базової агрофірми

Джерело: узагальнено автором

Для об'єктів, які відповідають категорії малоцінних необоротних матеріальних активів, бібліотечних фондів, у досліджуваному виробничому кооперативі застосовують метод нарахування амортизації 50% : 50% — рівномірно

по 50% у першому та останньому місяцях, коли здійснювалось використання. Якщо агрофірма змінює очікуваний спосіб щодо отримання економічних вигод від використання окремого об'єкта, відповідно, може бути переглянутий і метод амортизації. При провадженні переходу на новий метод амортизації, розрахунки слід розпочинати з місяця, який настає після місяця зміни застосовуваного методу. У базовому сільськогосподарському кооперативі початок амортизації об'єктів проводиться з місяця, що йде першим після введення їх в експлуатацію, а закінчується з місяця, наступного, що розпочинається за місяцем їх вибуття.

Далі дослідимо кореспонденції рахунків, які формуються у досліджуваній агрофірмі. На рисунку 2.11 відображені кореспонденції рахунків щодо вибуття основних засобів.

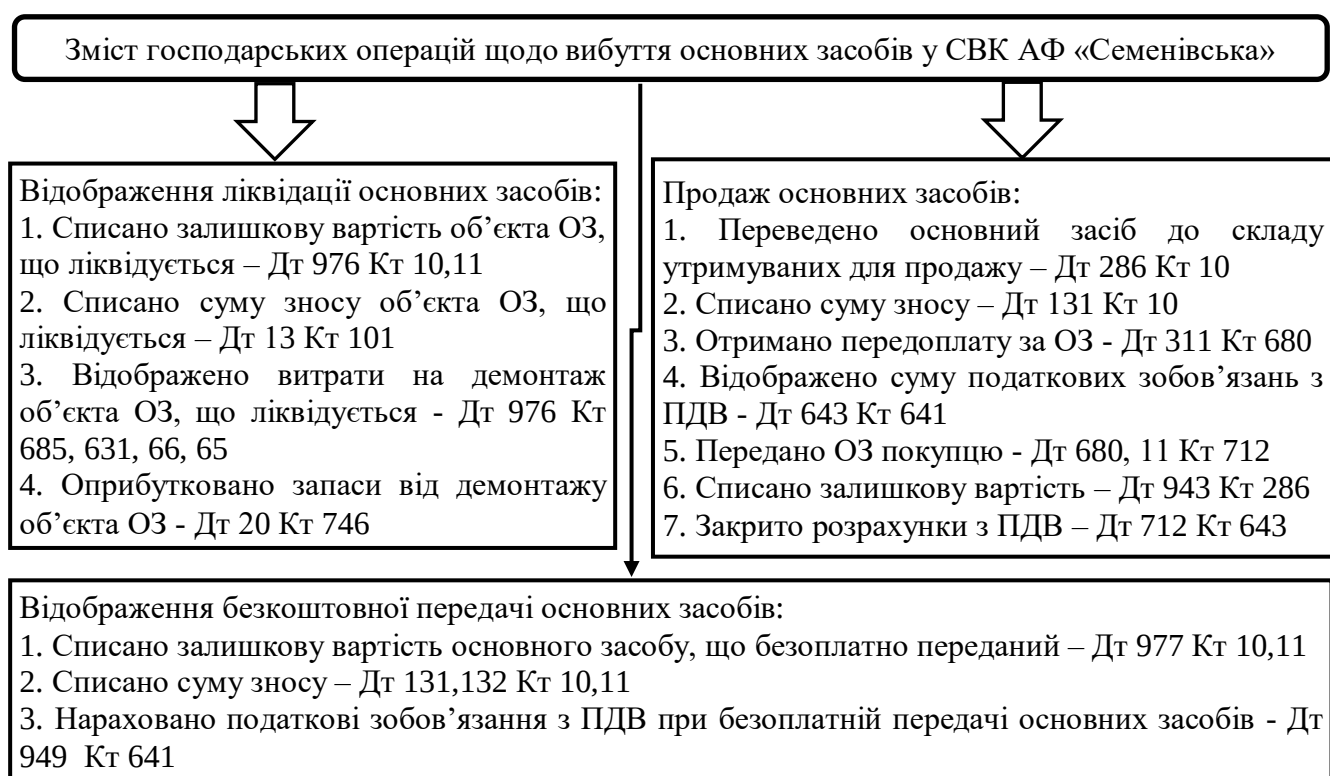

Рисунок 2.11 – Відображення вибуття основних засобів, базової агрофірми

Джерело: узагальнено автором

Розглянемо бухгалтерські проведення, які формуються у досліджуваному сільськогосподарському кооперативі. На рисунку 2.12 представлено проведення щодо надходження запасів на агрофірму, що виступила базою написання кваліфікаційної роботи.

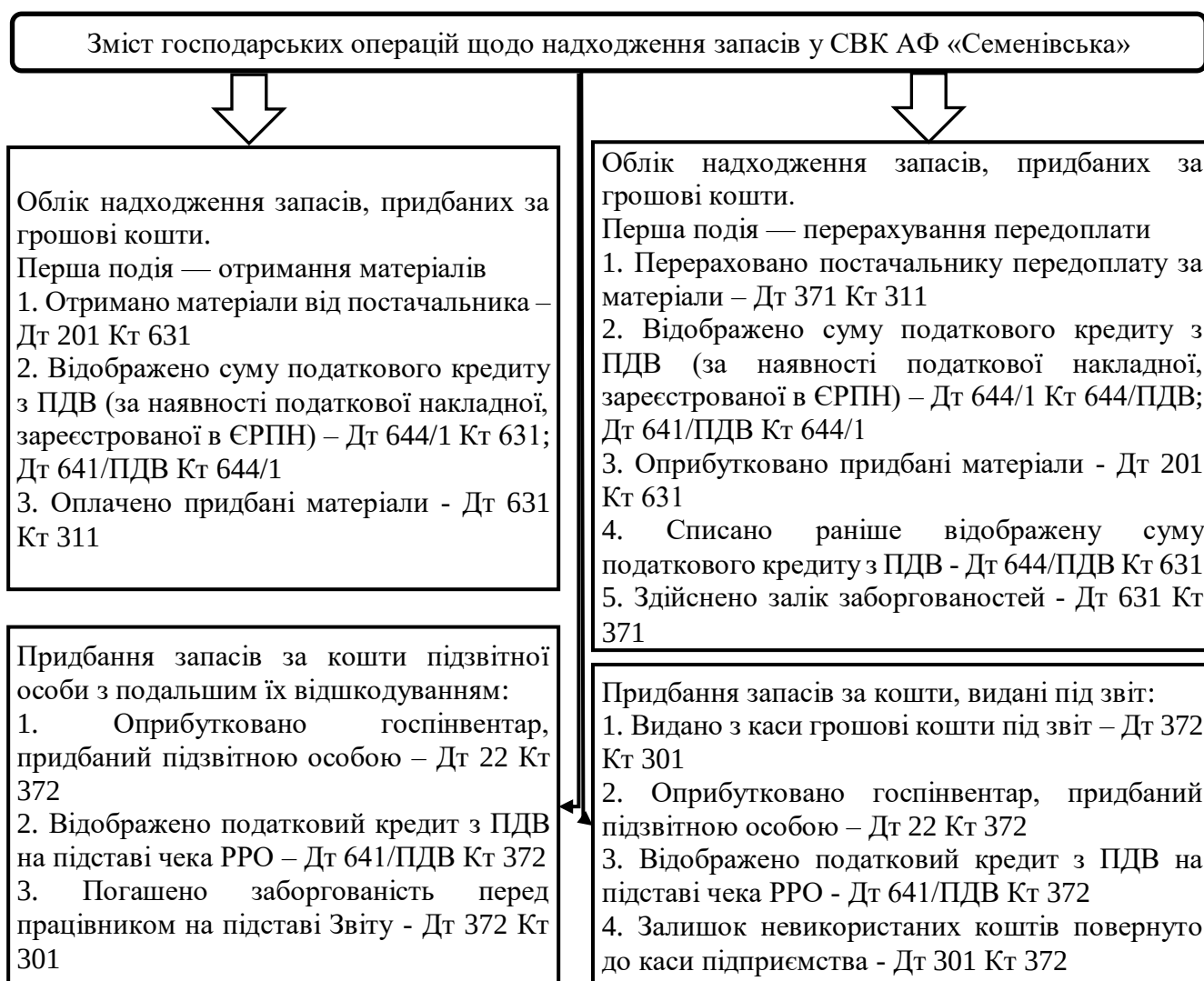

Рисунок 2.12 – Відображення надходження запасів, базового сільськогосподарського виробничого кооперативу

Джерело: узагальнено автором

У СВК АФ «Семенівська» у визначених чинним законодавством випадках проводиться інвентаризація наявних нефінансових активів. В ході інвентаризації можуть мати місце факти нестачі або лишків активів, що належати господарюючому суб'єкту, облікове супроводження яких представлено на рисунку 2.13. Паралельно розглянемо кореспонденції рахунків, які формуються у досліджуваному сільськогосподарському виробничому кооперативі щодо вибуття запасів, що належать йому.

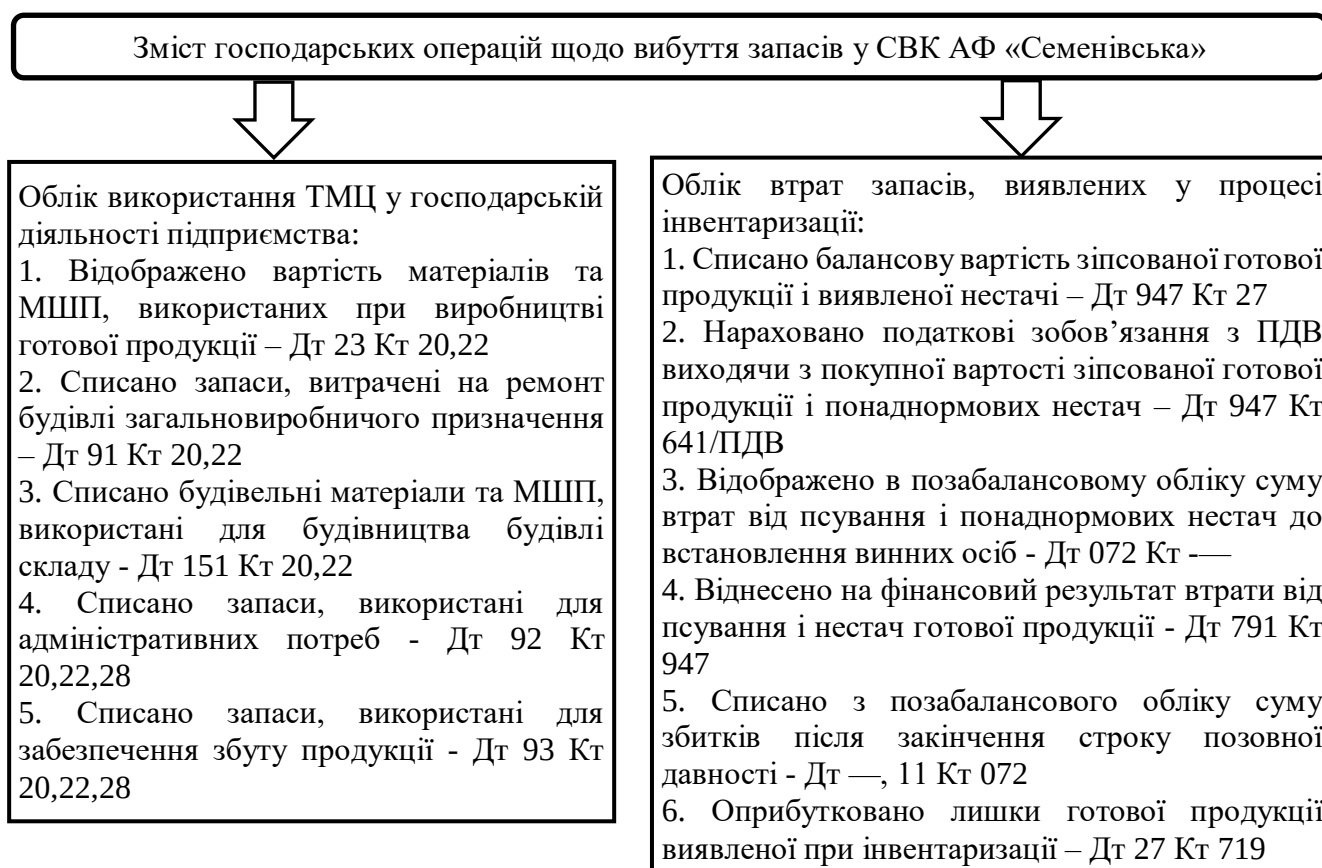

Рисунок 2.13 – Відображення вибуття запасів, базової агрофірми

Джерело: узагальнено автором

Заключним етапом здійснення облікового циклу виступає відображення інформації щодо нефінансових активів у формах фінансової та статистичної звітності СВК АФ «Семенівська».

В ході дослідження особливостей функціонування базової агрофірми, нами розглянуто теоретико-практичні засади визнання, оцінки нефінансових активів, представлення у бухгалтерському обліку, деталізовано перелік форм первинних документів, представлено кореспонденції рахунків щодо обліку їхнього надходження та використання.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ У СВК АФ «СЕМЕНІВСЬКА»

3.1 Розробка окремих компонент облікової політики підприємства щодо облікового супроводження нефінансових активів

В межах кожного господарюючого суб'єкта, організація облікового супроводження діяльності може мати різні особливості та залежить вона специфіки функціонування, розміру, окремих параметрів організації. Наприклад, на базовій агрофірмі організація обліку може містити створення відповідної бухгалтерської служби з призначенням відповідальних фахівців за окремі облікові ділянки (в т.ч. нефінансові активи), імплементацію відповідної спеціалізованої бухгалтерської програми, розробку підходів до оформлення первинних документів для представлення виробничих і складських операцій. Виконанням даних завдань має займатись колектив бухгалтерії.

Визначати документи потрібні для формування облікового супроводження наявності та руху нефінансових активів. На етапі безпосередньої організації фінансового обліку сільськогосподарського кооперативу головний бухгалтер визначає вимоги щодо його ведення та представлення документів і даних, потрібних безпосередньо для цього. А керівництво СВК АФ «Семенівська» вже повинно забезпечити їх неухильне та якісне дотримання всіма наявними підрозділами та окремими працівниками, які мають відношення до процедурного ведення облікового супроводження. Для цього у досліджуваній агрофірмі видають належні накази, положення чи інструкції. Прикладом можуть виступити наказ «Про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві» або наказ «Про облікову політику СВК АФ «Семенівська»». Організація бухгалтерського обліку безпосередньо регулюється також відповідними розпорядчими документами: положення про бухгалтерську службу виробничого сільськогосподарського

кооперативу, облікова політика базової агрофірми, посадові інструкції працівників, графік документообігу, план здійснення інвентаризації та інші.

Облікова політика — представляє собою сукупність принципів, методів та процедур, за якими базовий сільськогосподарський виробничий кооператив формує фінансову інформацію щодо діяльності та складає на її підставі свої звітні форми. Вибудова облікової політики являється досить відповідальним процесом, адже за даними принципами сільськогосподарський кооператив обліковуватиме власні нефінансові, фінансові активи та зобов'язання. Фактори, що впливають на організацію облікового процесу щодо нефінансових активів досліджуваного виробничого кооперативу представлено на рисунку 3.1.

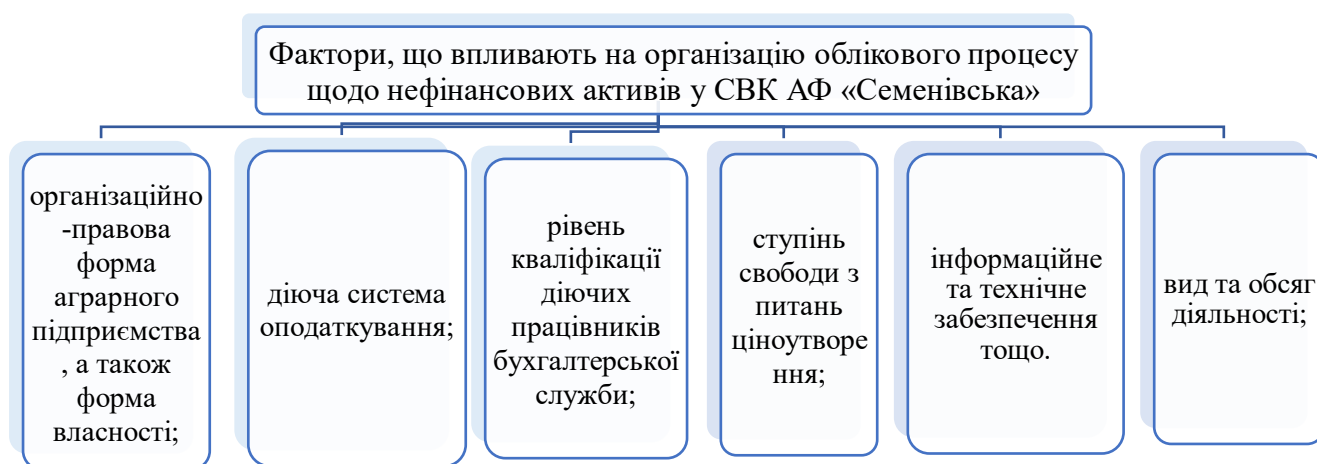

Рисунок 3.1 – Фактори, що впливають на організацію облікового процесу щодо нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором за даними [22]

Якщо відповідальність за організацію бухгалтерського обліку покладено на керівника агрофірми, то основні складові облікової політики формує безпосередньо головний бухгалтер, а своїм наказом затверджує та імплементує в дію вже керівник.

Наказ про облікову політику представляє собою окремий документ для здійснення внутрішньогосподарського користування, який повинен у повній мірі відображати головні аспекти організації, ведення бухобліку та формування

показників звітності в межах господарюючого суб'єкта. Зміст і форму даного наказу виробничий кооператив обирає самостійно.

При розробці облікової політики головбухи беруть за основу визначені принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Слід зазначити, що обрана облікова політика в СВК АФ «Семенівська» буде діяти незмінно впродовж календарного року та буде застосована надалі, за умов, коли не буде суттєвих змін в діючому законодавстві або змін в діючих умовах функціонування чи структурі досліджуваної агрофірми. За умов, коли трапляються подібні зміни, даний факт необхідно буде розкрити в пояснювальній записці до форм річної звітності.

Класифікацію звітності у фінансовому обліку досліджуваного кооперативу зазвичай поділяють на бухгалтерську (чи фінансову), статистичну, податкову чи внутрішньогосподарську (або управлінську). При цьому, управлінський облік ідентифікують в якості окремого виду внутрішньогосподарського обліку, котрий, на відміну від бухгалтерського, не являється обов'язковим — його проводять тільки для вищого керівництва господарюючого суб'єкта. Розглянемо безпосередньо бухгалтерську звітність, яку формують для зовнішніх та внутрішніх користувачів щорічно у розрізі кварталів з наростаючим підсумком з початку року. Структурні елементи фінансової звітності відображено на рисунку 3.2.

Баланс підприємства (форма № 1) — відображає зв'язок активів із джерелами їх формування, забезпечує контроль і аналіз наявності майна підприємства, показує рівень фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.	Звіт про фінансові результати (форма № 2) — містить інформацію про формування прибутку від реалізації продукції, послуг та використання одержаного прибутку.
Структурні елементи фінансової звітності СВК АФ «Семенівська»:	
Звіт про рух грошових коштів (форма № 3) — інформує про джерела надходження коштів та їх використання у звітному періоді.	Звіт про власний капітал (форма № 4) — відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного року.

Рисунок 3.2 – Структурні елементи фінансової звітності СВК АФ «Семенівська»

Джерело: сформовано автором

Перед початком формування показників фінансової звітності у досліджуваному сільськогосподарському виробничому кооперативі виконують досить трудомістку підготовчу роботу. Порядок проведення даних підготовчих робіт представлено на рисунку 3.3.

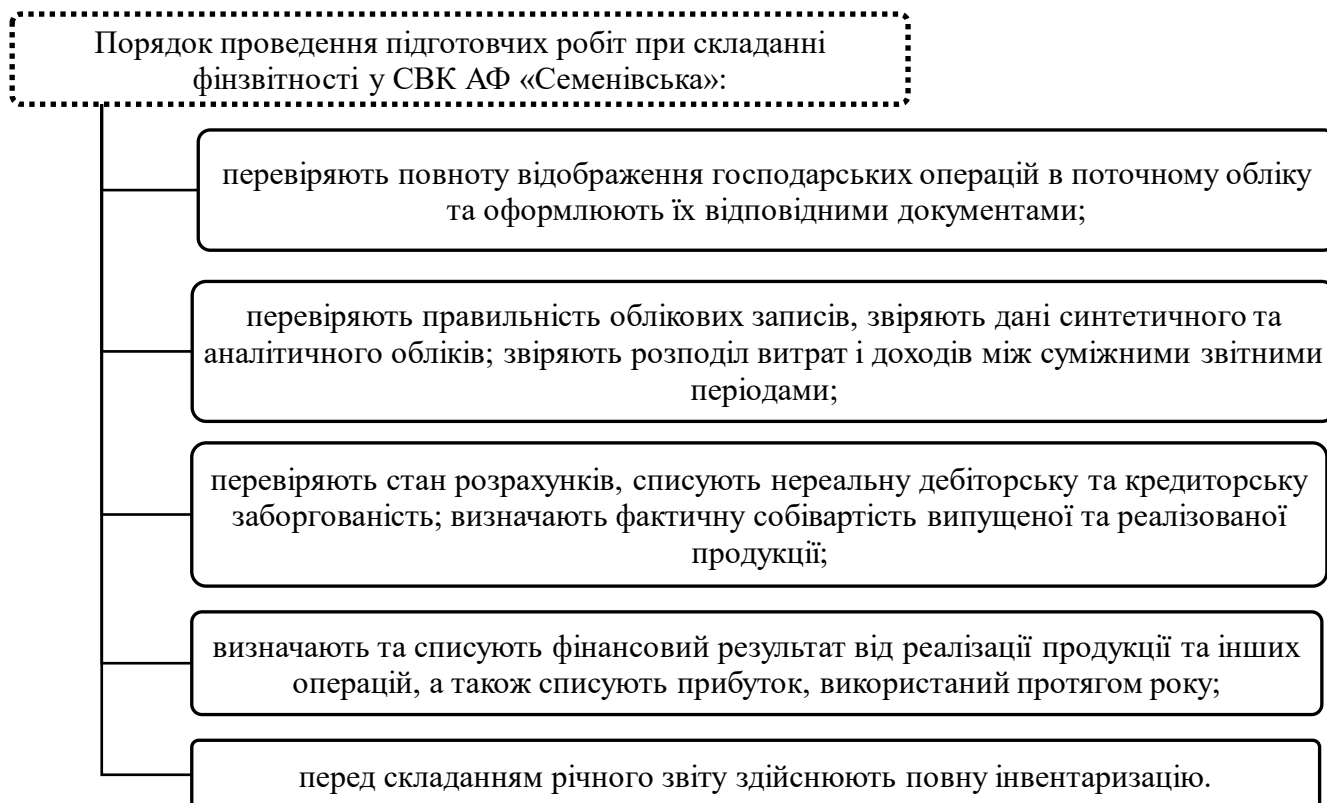

Рисунок 3.3 – Порядок проведення підготовчих робіт при складанні фінзвітності у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором

Річні та квартальні форми звітності складає та подає досліджуваний виробничий кооператив засновникам, відповідному податковому органу, структурному підрозділу органу державної статистики та іншим установам чи організаціям відповідно до законодавчих норм. Квартальну звітність представляють до 25 числа місяця, що виступає наступним за кварталним звітним періодом, а річну — не пізніше 28 лютого року, що настає за звітним. Зміст і форма представлених звітів повинні відповідати НП(С)БО чи МСФЗ.

Розглянемо хто залучений до процесу організації обліку і з яким переліком проблем стикаються фахівці в СВК АФ «Семенівська». Бухгалтерія являється

основним відділом, який здійснює облік нефінансових активів. Головний бухгалтер, який очолює даний структурний підрозділ, має вибудувати обліковий процес та роботу бухгалтерської служби, згідно специфіки діяльності господарюючого суб'єкта. Для досягнення даної мети він має не лише опанувати техніку ведення бухгалтерського обліку, реалізації контрольних процедур за проведеними операціями та належними навичками аналізу, але й здійснити раціональну організацію всіх складових даного процесу.

Головний бухгалтер дуже часто підпорядковується фінансовому директору, та від вибудови успіху їх взаємодії у значній мірі залежить ефективність функціонування досліджуваного сільськогосподарського кооперативу. Нами запропоновано для імплементації в діяльність досліджуваної агрофірми модель співпраці головного бухгалтера та фінансового директора щодо облікового супроводження наявності та руху нефінансових активів (рисунок 3.4).

Окрім бухгалтерської служби, в організації обліку нефінансових активів також можуть бути залучені фахівці з інших структурних підрозділів виробничого кооперативу: фінансовий менеджер (несе відповідальність за планування та контроль як фінансових так і нефінансових ресурсів агрофірми, розв'язє питання щодо ліквідності та оптимізації відповідних фінансових процесів); внутрішній аудитор (проводить контроль за господарськими операціями з метою уникнення помилок та шахрайства, перевіркою показників фінансової звітності для засвідчення її точності та відповідності діючим); ІТ-фахівець відповідає за вибір, налаштування та підтримку спеціалізованого програмного забезпечення для обліку нефінансових активів, а також займаються провадженням його автоматизацією; юрист може приймати участь в організації обліку нефінансових активів, особливо, коли виникають питання безпосередньої юридичної відповідальності, податковими аспектами тощо.

Під час відображення облікового супроводження виникають різноманітні помилки та проблеми. Для прикладу, неправильний облік понесених витрат у нефінансових відділах може сприяти недооцінці справжніх понесених витрат на виробництво продукції або наданих послуг.

	Головний бухгалтер	Фінансовий директор
Розробка фінансової стратегії	Надає детальну інформацію про поточний стан фінансів.	Враховує цю інформацію при визначенні стратегічних напрямків розвитку.
Розробка бюджетів та контроль витрат	Забезпечує складання збалансованого та реалістичного бюджету.	Відстежує відповідність результатів плановим показникам.
Фінансовий аналіз	Надає фінансові дані для аналізу..	Використовує ці дані для прийняття стратегічних рішень.
Внутрішній контроль.	Відповідає за формування звітності згідно з вимогами законодавства та внутрішнього контролю. Взаємодіє з зовнішніми та внутрішніми аудиторами.	Відповідає за ефективність роботи системи внутрішнього контролю.
Податкова стратегія.	Моніторить податкові зміни, відповідає за своєчасність та повноту сплати податків, формування податкової звітності.	Співпрацює з головбухом для розробки оптимальної податкової стратегії, що відповідає стратегічним цілям компанії.
Забезпечення точності фінансової інформації.	Відповідає за точність, надійність фінансової інформації. .	Сприяє розумінню цієї інформації на стратегічному рівні (вищого керівництва, власників бізнесу) та використовує її для прийняття рішень.

Рисунок 3.4 – Модель співпраці головного бухгалтера та фінансового директора щодо облікового супроводження нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: сформовано автором на підставі [22]

Помилки в первинній документації, яку формують працівники різних підрозділів, можуть викликати втрату важливих фінансових даних в бухгалтерському обліку та ускладнити процедуру проведення аудиту. Для

недопущення серйозних порушень в обліку, головний бухгалтер (чи фінансовий директор) повинен:

- перевіряти діючу систему обліку нефінансових активів щодо її правильності та вносити, за потреби, корективи;
- тісно співпрацювати з керівниками структурних підрозділів для кращого розуміння процедури наявності та руху нефінансових активів;
- побудувати систему зберігання первинної документації — вона має бути легкодоступною та чітко впорядкованою для здійснення подальших перевірок;
- імплементувати чіткі форми та порядок збору та зберігання первинної документації, перевіряти її на належну коректність.

Переваги та вигоди від якісної організації обліку нефінансових активів у базовій агрофірмі відображено на рисунку 3.5.

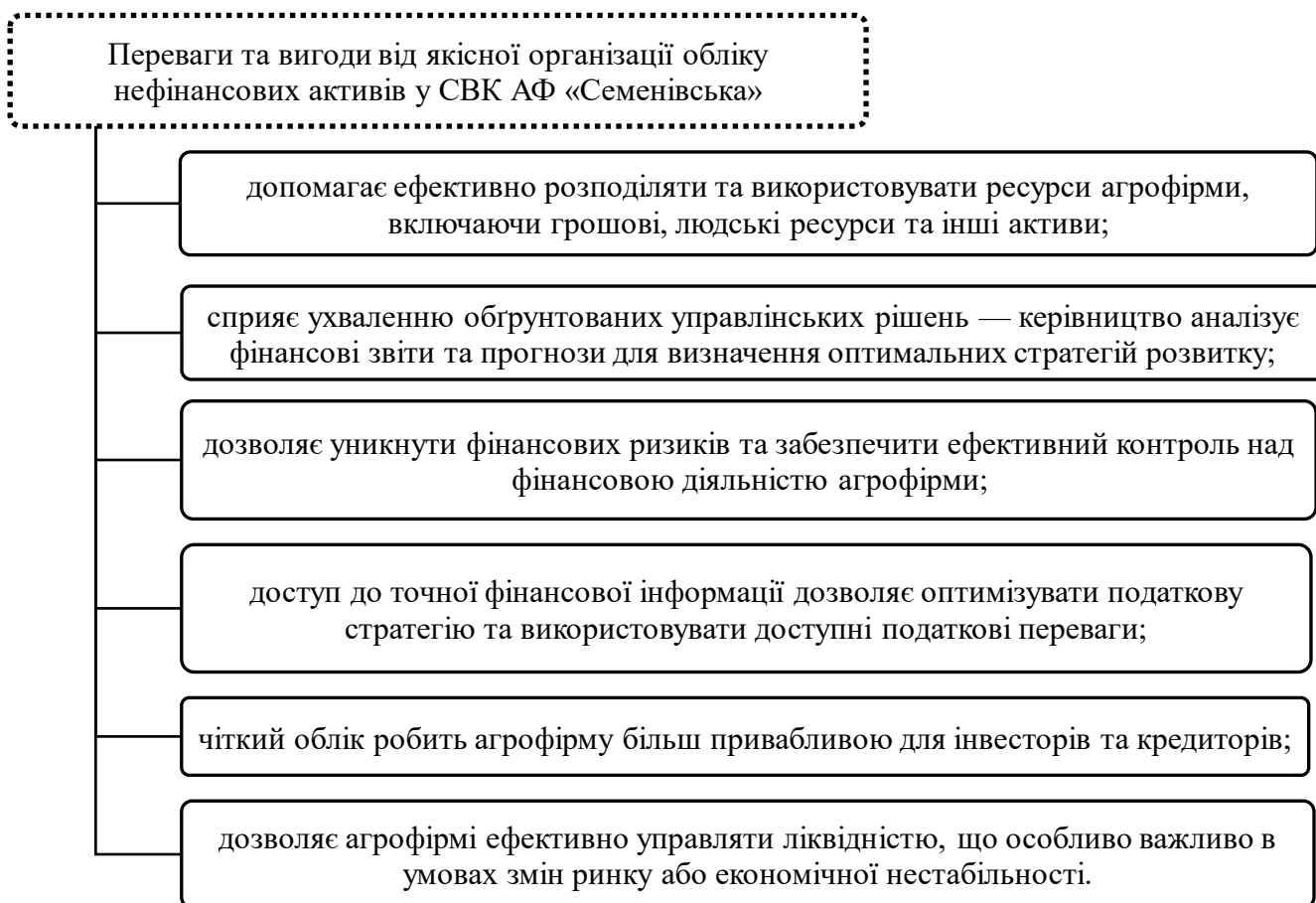

Рисунок 3.5 – Переваги та вигоди від якісної організації обліку нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором

З метою уникнення можливих штрафів від податкової потрібно вже на етапі безпосередньої організації обліку залучити кваліфікованого консультанта з податкового аудиту, котрий допоможе сформулювати податкову стратегію (чи зможе відкоригувати в ній наявні недоліки та порушення).

Рационально організований облік наявності та руху нефінансових активів сприяє забезпеченню точності облікових записів, наданню повного та безперервного відображення господарських процесів в межах звітного періоду.

3.2 Вдосконалення облікового супроводження нефінансових активів в умовах базового СВК

Навіть грамотно побудований облік нефінансових активів потребує постійної оптимізації. Так, автоматизація обліку сприяє значному скороченню часу на виконання постійних рутинних операцій, суттєво зменшує ймовірність наявності помилок та покращує точність облікової інформації, що призводить до зростання ефективності діяльності відділу бухгалтерії. Інтеграція хмарних технологій в діяльність СВК АФ «Семенівська» сприятиме швидкому отриманню доступу до показників фінансової звітності та інших потрібних документів з будь-якого місця, сприяючи пришвидшенню ухвалення оперативних рішень.

Ефективність організації сучасного бухгалтерського обліку, в першу чергу, обумовлюється своєчасним формуванням інформації щодо фінансово-майнового стану досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу. Саме опанування нових сучасних технологій, фінансових інструментів, постійне оновлення та вдосконалення знань з діючого національного законодавства та знання норм, що регламентують, міжнародний облік сприятиме цьому забезпеченню.

На сьогодні наявна значна кількість програмних продуктів для здійснення процедури ведення бухгалтерського обліку. Окремі з них сприяють автоматизації всього господарського процесу, а деякі – окремі його компонент. Програмне забезпечення «BAS Бухгалтерія» містить потрібні інструменти, механізми та

системи, які забезпечують достатньо точний облік нефінансових активів та безпомилкову роботу бухгалтера окремого господарюючого суб'єкта. Програма уможлиблює організувати облік нефінансових активів, який пов'язаний з компонентами відображеними на рисунку 3.6.

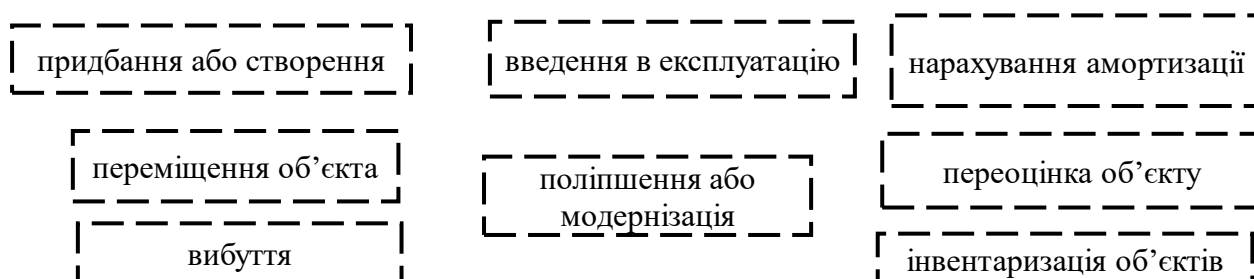

Рисунок 3.6 – Окремі компоненти програми «BAS Бухгалтерія» для ведення обліку нефінансових активів

Джерело: узагальнено автором

У досліджуваній агрофірмі для обліку наявності та руху нефінансових активів пропонуємо запровадити програму «BAS Бухгалтерія». Для організації обліку основних засобів, як основної компоненти нефінансових активів, у програмі виокремлено окремий розділ «ОЗ і НМА», який дає можливість формувати та проводити різні бухгалтерські операції. Пропонуємий програмний продукт ідентифікує об'єкт основним засобом лише з моменту його введення в експлуатацію. До того часу, коли цей момент настав, об'єкт обліковується у вигляді устаткування чи об'єкта будівництва. При реалізації процедури введенні в експлуатацію об'єкта основних засобів ідентифікуються всі його облікові характеристики (параметри). Система у автоматичному порядку зберігає всі параметри у підрозділі «Звіти», а саме безпосередньо в «Інвентарній книзі ОЗ». Перелік наявних основних засобів досліджуваного сільськогосподарського кооперативу можна побачити у розділі «Довідники» підрозділі «ОЗ і НМА» окремому пункті «Основні засоби». Для пришвидшення пошуку потрібної інформації та документів розділ «ОЗ і НМА» розподілений на відповідні підрозділи: «Надходження основних засобів», «Облік основних засобів», «Вибуття

основних засобів», «Амортизація ОЗ» та «Звіти». Окремий підрозділ поділяється на складові пункти в залежності від виду проваджуємої господарської операції. Дослідимо підрозділ «Надходження основних засобів». Першим компонентом є «Надходження устаткування», який має призначення для облікового відображення об'єктів основних засобів, які агрофірма отримала. Згідно даної операції програмний бухгалтерський продукт «BAS Бухгалтерія» автоматично формує та заповнює відповідну прибуткову накладну, а також складає бухгалтерські проведення Дебет 1521 Кредит 63 та Дебет 6442 Кредит 63 (рисунок 3.7).

Період	Дебет	Кредит	Сума
25.10.2024	1521	631	1 000 000,00
	1 Автомобіль Порш	Опод. ПДВ	
	Надходження товарів і послуг ДООО-000034...	УкрАвто	
	Головний склад	Договір послуг термінала	
		Надходження товарів і послуг ДООО-000034...	
25.10.2024	6442	631	200 000,00
	2 УкрАвто	УкрАвто	
	Договір послуг термінала	Договір послуг термінала	
	<...>	Надходження товарів і послуг ДООО-000034...	

Рисунок 3.7 – Відображення надходження автомобіля у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Наступним пунктом являється «Надходження додаткових витрат», який має призначення для віднесення всіх наявних додаткових витрати до формування розміру первісної вартості, які були безпосередньо пов'язані із придбанням даного активу. Отже до даної господарської операції програма створює документ «Додаткові витрати» і відповідні бухгалтерські проведення Дебет 1521 Кредит 63 та Дебет 6442 Кредит 63. Далі відображаємо «Передача устаткування в монтаж». Даний пункт застосовується, коли устаткування ще не було введено в експлуатацію, але вже існує потреба в його подальшому удосконаленні. Це можуть

виступати необоротні активи, які агрофірма вже має у наявності, і на основі яких буде створений вже повноцінний основний засіб. Програмою у автоматичному режимі формується акт приймання-передачі устаткування до монтажу та бухгалтерське проведення Дебет 1552 Кредит 1521. Останнім компонентом у аналізованому підрозділі являється «Введення в експлуатацію», призначенням якого є введення в експлуатацію активу. На підставі господарської операції створюється акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів та бухгалтерська проводка Дебет 10 Кредит 152 (рисунки 3.8, 3.9).

Головне Керівнику Банк і каса Продажі Купівлі Склад Виробництво ОЗ і НМА Зарплата і кадри Операції Звіти Довідники Адміністрування Софтекс

Введення в експлуатацію ОЗ (створення) *

Провести та закрити Записати Провести Створити на підставі Форма ОЗ-1

Подія ОЗ: Введення в експлуатацію Організація: СВК АФ "Семенівська"

Основні засоби Облікові дані Додатково Комісія

Устаткування: Автомобіль Порш

Склад: Головний склад

Підрозділ: Адміністрація

Рахунок інвестицій: 1521

Податкове призначення устаткування (ПДВ): Опод. ПДВ

Основні засоби

Додати Заповнити Підбір

N	Код	Основний засіб	Інвентарний номер
1	00-000001	Автомобіль ПОРШ	00-000001

Коментар: Відповідальний: Мальцева Олександра Борисівна

Рисунок 3.8 – Ведення в експлуатацію автомобіля у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Рухи документа: Введення в експлуатацію ОЗ ДО00-000006 від 25.10.2024 18:16:00

Записати і закрити Оновити

Ручне коригування (дозволяє редагування рухів документа)

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
25.10.2024	105	1 000 000,00	1521 Кіл.: 1,000		1 000 000,00
	1 Автомобіль ПОРШ	Опод. ПДВ	Автомобіль Порш Надходження товарів і послуг ДО00-000034...	Опод. ПДВ	Введення в експлуатацію об'єкта ОЗ

Рисунок 3.9 – Рух документа «Ведення в експлуатацію автомобіля» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Далі дослідимо підрозділ «Облік основних засобів». Найпершим пунктом виступає «Переміщення ОЗ», дослідований сільськогосподарський кооператив може його використовувати, коли потрібно перемістити основних засіб з одного структурного підрозділу в інший, при цьому змінюючи відповідальну особу.

Створюється документ акт приймання-передачі основних засобів, безпосередньо бухгалтерське проведення за даною операцією не формується. Далі у програмі «BAS Бухгалтерія» перебуває пункт «Модернізація та ремонт ОЗ». Відповідний пункт застосовується для модернізації чи ремонту окремого основного засобу. При проведенні модернізації до амортизованої вартості автоматично буде додана вартість самої модернізації та сформоване бухгалтерське проведення Дебет 10 Кредит 152 (рисунок 3.10).

Модернізація та ремонт ОЗ ДООО-000004 від 30.03.2024 23:59:59

Провести та закрити | Записати | Провести | Створити на підставі | Розрахунок витрат на поліпшення ОЗ | Форма ОЗ-2 | Ще | ?

Номер: ДООО-000004 від: 30.03.2024 23:59:59 Організація: СВК АФ "Семенівська"

Об'єкт будівництва: Поточний ремонт (негосп.) Вид поліпшення: Ремонт

Подія: Ремонт ☐ При автозаповненні не змінювати вартість ОЗ, що амортизується

Основні засоби | Додатково

Рахунок об'єкта будівництва: 1522 Загальна сума: 162,00 UAH Розрахувати суми

☐ Використовувати загальний спосіб відображення витрат Спосіб відображення витрат: Цех №1

Додати | ↑ | ↓ | Заповнити | Підбір | Ще

N	Основний засіб Інвентарний номер	Сума поліпшень
1	Стелаж бібліотечний (00057) 00057	162,00

Коментар: Відповідальний: Абдулов Юрій Володимирович

Рисунок 3.10 – Модернізація та ремонт основного засобу у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

У випадку проведення ремонту, суму ремонту віднесуть на витрати та відобразять проведенням Дебет 91,92,93,94 Кредит 23 (рисунок 3.11).

Автоматично пропонуємий програмний продукт створює «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів».

Рухи документа: Модернізація та ремонт ОЗ ДО00-000004 від 30.03.2024 23:59:59

Записати і закрити Оновити

☐ Ручне коригування (дозволяє редагування рухів документа)

Бухгалтерський та податковий облік (1) Події ОЗ організацій (регл. облік) (1)

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
30.03.2024	949		1522		162,00
	1 Утримання об'єктів соціальної сфери	<...>	Поточний ремонт (негосп.)	Неопод. ПДВ, негосп.	Модернізація "Стелаж бібліотечний..."
			<...>		

Рисунок 3.11 – Рух документу «Модернізація та ремонт ОЗ» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Наступним пунктом являється «Інвентаризація ОЗ», який має призначення для здійснення звірки основних засобів, порівнюючи фактичну наявність з даними представленими в обліку (рисунок 3.12).

Інвентаризація ОЗ (створення) *

Провести та закрити Записати Провести Створити на підставі Друк

Номер: від: 25.10.2024 00:00:00 Організація: СВК АФ "Семенівська"

Підрозділ: Адміністрація

Основні засоби (8) Додатково Комісія

N	Основний засіб	МВО	Вартість за даними обліку	Фактична вартість	Надлишок, сума	Недостача, сума
	Інвентарний номер	Рахунок	Наявність за даними обліку	Фактична наявність	Надлишок, кількість	Недостача, кількість
1	Автомобіль KIA	Авдєєв Владисла...	900 000,00	900 000,00		
	00010	105	✓	✓		
2	Сервер HP ProLiant	Адмінєнко Віктор ...	177 121,77	177 121,77		
	00003	104	✓	✓		
3	Стелаж складський (...)	Желнова Валенти...	6 000,00	6 000,00		
	00014	104	✓	✓		
4	Стелаж складський (...)	Желнова Валенти...	6 000,00	6 000,00		

Рисунок 3.12 – Документ «Інвентаризація ОЗ» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Пропонуємий програмний продукт формує та записує інвентарний список основних засобів, звіряльну відомість результатів проведеної інвентаризації наявних необоротних активів. Останнім компонентом у даному підрозділі виступає «Переоцінка ОЗ», який застосовується для здійснення уцінки чи дооцінки основних

засобів в обліку досліджуваної агрофірми. Дана господарська операція автоматично відображається у реєстрі документів «Переоцінка ОЗ» (рисунок 3.13).

N	Основний засіб	Первісна вартість	Справедлива вартість	Індекс переоцінки	Сума переоцінки первісної вартості	Перевиш
	Інвентарний номер	Накопичена амортизація			Сума переоцінки накопиченої амортизації	
		Залишкова вартість			Сума переоцінки залишкової вартості	
1	Сервер HP ProLiant	120 000,00	160 000,00	1,476015	57 121,80	
	00003	11 600,00			5 521,77	
		108 400,00			51 600,00	

Рисунок 3.13 – Документ «Переоцінка ОЗ» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Наступний досліджуваний підрозділ носить назву «Вибуття основних засобів». І першим пунктом являється «Списання ОЗ», призначений для списання власних основних засобів у випадку, коли закінчився термін корисного використання, за підсумками виявленої нестачі або знищення. Програма «BAS Бухгалтерія» формує відповідний акт на списання основних засобів і бухгалтерські проводки: Дебет 97 Кредит 10 та Дебет 131 Кредит 10 (рисунок 3.14).

N	Основний засіб	Вартість (БО)	Амортизація (БО)	Перевищення сум дооцінок над сумами уцінок (+/-)	Вартість (ПО)
	Інвентарний номер	Зал. вартість (БО)	Амортизація за місяць (БО)		Зал. вартість (ПО)
1	Степаж складський (...)	10 800,00	10 440,00		10 800,00
	00023	180,00	180,00		180,00

Рисунок 3.14 – Документ «Списання ОЗ» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Наступним йде пункт «Підготовка до передачі ОЗ», застосовується коли агрофірма захоче реалізувати власний основний засіб, який у реальному часі перебуває ще в обліку. До даної господарської операції автоматично формується проводка: Дебет 131 Кредит 10 та Дебет 286 Кредит 10. Подальшим пунктом виступає «Передача ОЗ», який застосовується під час реалізація необоротного матеріального активу. Така господарська операція створює «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» і проводку: Дебет 36 Кредит 712, Дебет 712 Кредит 643 та Дебет 943 Кредит 286.

Дослідимо ще один підрозділ, який має назву «Амортизація ОЗ». Перший підпункт з ідентичною назвою підрозділу призначений для візуалізації нарахування амортизації. Перейшовши на даний пункт, впливає документ «Закриття місця», адже саме цей документ призначений для нарахування амортизації. Наступний підпункт «Параметри амортизації ОЗ» застосовується, коли агрофірма хоче змінити стан чи діючі параметри амортизації основних засобів. В залежності від визначеного методу амортизації можна змінити виробіток ОЗ, графік амортизації ОЗ, представлення амортизації ОЗ, параметри амортизації ОЗ, податкового призначення ОЗ та поточного стану ОЗ. Останній досліджуваний підрозділ «Звіти» містить пункти «Інвентарна книга ОЗ», «Відомість амортизації ОЗ», та «Розрахунок витрат на поліпшення ОЗ». Для забезпечення групового оприбуткування, у досліджуваному кооперативі, основних засобів наявна можливість «Групове створення ОЗ». З використанням даної функції формуються об'єкти основних засобів, котрі за всіма параметрами ідентичні, а вирізняються тільки інвентарним номером. При цьому і введення в експлуатацію об'єктів проводиться групою.

«BAS Бухгалтерія» представляє собою комплексне програмне рішення для автоматизації операцій щодо наявності та руху іншої компоненти нефінансових активів – запасів у СВК АФ «Семенівська».

Конфігурацію «BAS Бухгалтерія» можуть застосовувати господарюючі суб'єкти як платники так і неплатники ПДВ, що застосовують як загальну так і спрощену системи оподаткування.

Інтерфейс програмного продукту адаптований до нагальних потреб користувачів та надає можливість самостійно проводити налаштування ряду форм і журналів під особисті потреби «BAS Бухгалтерія» автоматизує окремі сектори бухгалтерського обліку. Що стосується запасів, як окремої компоненти нефінансових активів, то пропонуємий програмний продукт дозволяє відобразити їх надходження відповідним документом (рисунок 3.15).

Рухи документа: Оприбуткування товарів ДОО0-000001 від 05.02.2024 12:00:03

Записати і закрити Оновити

☐ Ручне коригування (дозволяє редагування рухів документа)

Бухгалтерський та податковий облік (2)

Період	Дебет	Кіл.:	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
05.02.2024	221	1,000	716			660,00
	1		Опод. ПДВ	Інші	<...>	Оприбутковані ТМЦ
			Оприбуткування товарів ДОО0-000001 від 0...			
			Головний склад			
05.02.2024	221	1,000	716			565,00
	2		Опод. ПДВ	Інші	<...>	Оприбутковані ТМЦ
			Оприбуткування товарів ДОО0-000001 від 0...			
			Головний склад			

Рисунок 3.15 – Документ «Оприбуткування товарів» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Окрім надходження, пропонуємий програмний продукт (як і у випадку з необоротними активами) дозволяє документально відобразити і вибуття запасів (МШП) (рисунок 3.16) та її інвентаризацію (рисунок 3.17)..

Списання товарів ДОО0-000003 від 31.03.2024 15:17:00 (Товари, продукція)

Провести та закрити Записати Провести Акт списання товарів

Номер: ДОО0-000003 від: 31.03.2024 15:17:00 Вид операції: Товари, продукція

Склад: Головний склад Організація: СВК АФ "Семенівська"

Інвентаризація: Інвентаризація товарів на складі ДОО0-000002 від 29.03.2

Товари (3) Зворотна тара Рахунки Комісія

N	Номенклатура	Од.	К.	Кількість	Рахунок	Под. призн. (ПДВ)
1	Лопа верби прутоподібної	шт	1,000	40,000	201	Неопод. ПДВ, негосп.
2	Куртка ватяна	шт	1,000	3,000	1531	Неопод. ПДВ, негосп.
3	Черевики	пар	1,000	2,000	1531	Неопод. ПДВ, негосп.

Підстава: Коментар: Відповідальний: Абдулов Юрій Володимирович

Рисунок 3.16 – Документ «Списання товарів» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

Інвентаризація товарів на складі ДООО-000002 від 29.03.2024 19:10:03

Провести та закрити Записати Провести Створити на підставі Друк

Номер: ДООО-000002 від: 29.03.2024 19:10:03 Організація: СВК АФ "Семенівська"

Склад: Головний склад Відповідальна особа:

Товари (34) Комісія

Додати Заповнити Підбір

N	Номенклатура	Рахунок	Відхилення	Кількість	Од.	К.	Облік. кількість	Ціна
1	Куртка ватяна	1531	-3,000	94,000	шт	1,000	97,000	
2	Черевики	1531	-2,000	95,000	пар	1,000	97,000	
3	Дриль електричний	1531		49,000	шт	1,000	49,000	
4	Шурупозавертач	1531		44,000	шт	1,000	44,000	
5	Дошка	201		49,600	шт	1,000	49,600	
6	Заготівля для полозів	201		10,000	шт	1,000	10,000	
7	...	...		...	...	...	...	

Сума: 277 891,49 Сума за обліком: 278 666,42

Коментар: Відповідальний: Абдулов Юрій Володимирович

Рисунок 3.17 – Документ «Інвентаризація товарів» у програмі «BAS Бухгалтерія»

Джерело: сформовано автором

У пропонуємому програмному продукті «BAS Бухгалтерія» реалізовано можливість щодо експорту звітності в форматі *.xml для представлення у контролюючі органи. Всі форми представлені звітності постійно оновлюються згідно змін чинного законодавства.

Конфігурація, що пропонується для запровадження в СВК АФ «Семенівська» вдало інтегрується з системою «FREDO Звіт», що дозволяє якісно перевіряти коректність заповнення звітів, підписувати кваліфікованим електронним підписом та надавати до контролюючих органів без формування проміжних файлів документів.

З використанням налаштувань існує можливість включення до інтерфейсу програми «BAS Бухгалтерія» додаткових звітів, довідників або окремих полів документів, що безпосередньо стосуються відповідного параметру.

Досить гнучка система прав користувачів робить можливим налаштування доступу до наявних облікових даних в індивідуальному порядку для кожного співробітника агрофірми. Обмеження прав доступу унеможливають редагування або взагалі можуть приховати, певні документи від зовнішніх користувачів. Рекомендуєма конфігурація здійснює діяльність на базі функціональної платформи

«BAF» та представляє собою широкі можливості технічного адміністрування та здійснення автоматичне оновлення вже наявних програми.

Автоматизація обліку нефінансових активів за допомогою програмного продукту «BAS Бухгалтерія» у значній мірі полегшить навантаження працівників бухгалтерії, адже будуть оперативно та точно відображені основні процеси, які безпосередньо пов'язані з господарською діяльністю досліджуваної агрофірми. Пропонуємий програмний продукт надає інформацію по єдиному каналу, що застосовується для всіх облікових потреб. Пропонуєма програма уможлиблює на підставі занесеної інформації про бухгалтерську господарську операцію, формувати в автоматичному режимі первинні документи та відповідні бухгалтерські проводки в СВК АФ «Семенівська».

3.3 Вдосконалення контролю наявності, руху нефінансових активів сільськогосподарського підприємства

За сучасних бізнес умов, що склались, дії військового стану перед досліджуванним сільськогосподарським виробничим кооперативом, у зв'язку з наявним дефіцитом фінансових ресурсів, нагально актуалізується проблематика щодо використання наявної та орендованої складових необоротної компоненти нефінансових активів (в т.ч. основних засобів, нематеріальних чи інших необоротних матеріальних активів, довгострокових біологічних активів тощо).

Оренда має реалізовуватись на основі відповідних принципів: законності; залучення інвестицій та інвесторів; інформаційної прозорості; своєчасне інформування орендарів через засоби масової інформації, сайти щодо об'єктів, порядку і процедур реалізації; можливого права чинних орендарів на продовження дії договору оренди на подальший термін за умов дії спрощених умов тощо. [18].

Контроль щодо збереження та використання нефінансових активів забезпечується якістю облікового супроводження відповідних господарських операцій. На підставі наявних облікових даних проводиться формування показників внутрішньої, статистичної та фінансової звітності, які являються

джерелом аналізу щодо ефективності використання майна досліджуваної агрофірми.

Пріоритетні вектори реалізації контрольних дій під час здійснення документального контролю процедур оренди необоротних нефінансових активів у орендодавця та орендаря знайшли відображення в межах рисунку 3.18.

Рисунок 3.18 – Пріоритетні вектори реалізації контрольних дій при провадженні комплексного документального контролю оренди необоротних нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором на підставі [12]

При перевірці здійснених господарських операцій щодо оренди необоротної компоненти нефінансових активів СВК АФ «Семенівська», організація повсякчасного документального контролю організовується за: дотриманням умов договорів оренди безпосередньо орендодавцями при залученні додаткового уповноваженого органу з функціями управління; дотриманням вимог визначених договором оренди нерухомого (чи рухомого) майна – з боку орендодавців; використанням переданого в оренду рухомого (чи нерухомого) майна – відповідними балансоутримувачами; порядок надходження сум коштів за оренду майна на рахунки орендодавців - відділом внутрішнього аудиту, (або іншим уповноваженим на це органом, не порушуючи меж, виконання ним передбачених власних функціональних обов’язків).

Для осіб, які провадять перевірку, досить вагомими доказами, в ході реалізації контрольних дій, виступають документи, що підтверджують дотримання чинних умов договору оренди або процесу експлуатації орендованих необоротних нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська» (рисунок 3.19).

договори на страхування орендованих активів;	документи щодо нарахування та використання амортизаційних відрахувань (у випадку, коли орендовані активи знаходяться на балансі орендаря);
Документи, що є вагомими доказами в ході перевірки дій щодо нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»:	
документальне підтвердження (у разі наявності) процесу проведення списання орендованих необоротних нефінансових активів;	інші наявні документи, бухгалтерські реєстри, форми звітності, в яких можуть бути присутні необхідні для здійснення перевірки відомості.

Рисунок 3.19 – Документи, що є вагомими доказами в ході реалізації контрольних дій щодо нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: сформовано автором

Взявши до уваги розглянутий матеріал, можемо ідентифікувати мету внутрішньогосподарського контролю операцій з нефінансовими активами у СВК АФ «Семенівська» (рисунок 3.20).

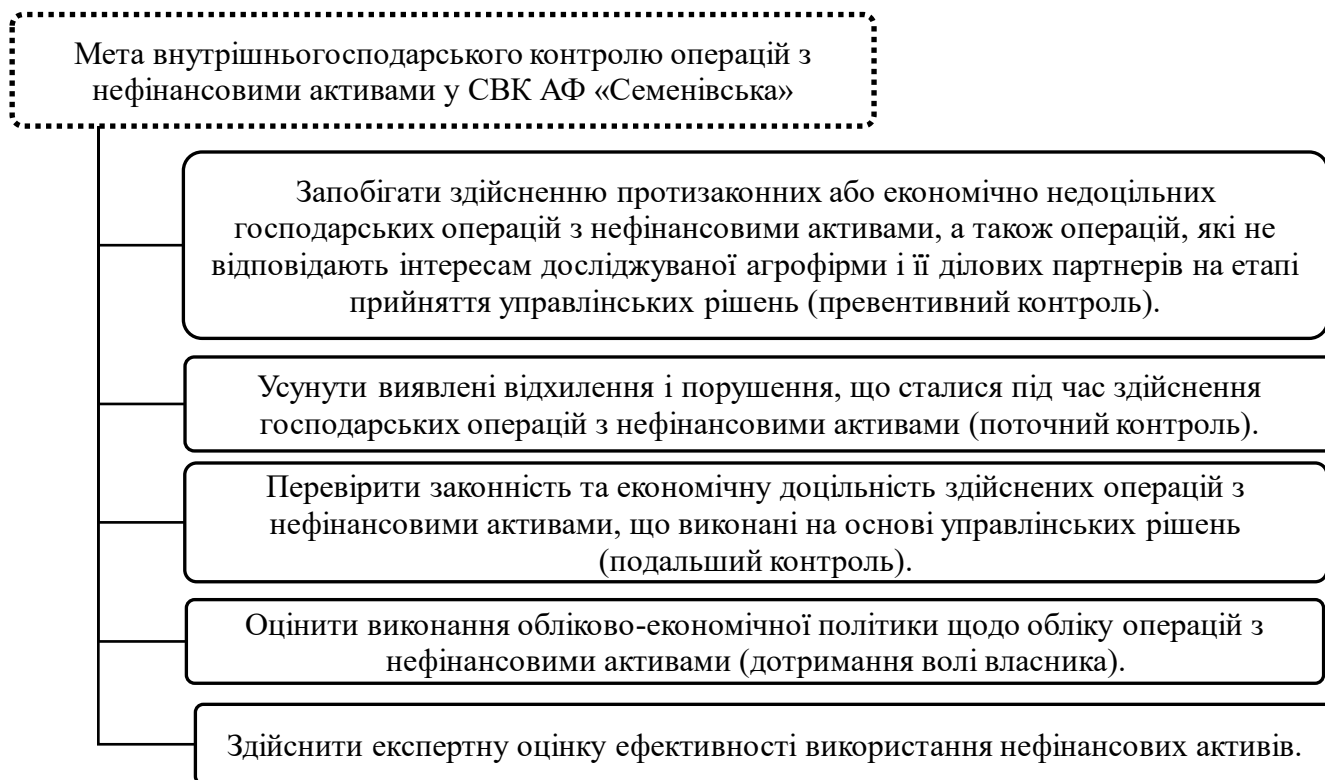

Рисунок 3.20 – Мета внутрішньогосподарського контролю операцій з нефінансовими активами у СВК АФ «Семенівська»

Джерело: узагальнено автором

Представлене документальне супроводження повинно мати належне документальне оформлення та не містити ніяких виправлень, пропущених сторінок та інше. Копії обліково-організаційної документації, яка додається безпосередньо до матеріалів перевірки, повинні бути завірені у визначеному діючим законодавством порядку. Крім цього, орендар повинен всебічно сприяти забезпеченню дотримання достовірності представлених документів відносно діючих договірних зобов'язань.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі представлено теоретичне узагальнення, ідентифіковано практичні аспекти та виокремлено шляхи вдосконалення організації обліку і контролю наявності та руху нефінансових активів сільськогосподарських підприємств за сучасних умов ведення бізнесу. Результати дослідження дають змогу зробити такі висновки та внести пропозиції.

1. Ідентифіковано та згруповано трактування поняття «нефінансові активи» сучасними науковцями, визначено послідовність дій при оприбуткуванні та списанні, напрями розвитку бухгалтерського обліку нефінансових активів (нематеріальної складової) в умовах інституційних змін, розглянуто порядок формування вартості нефінансових активів на момент їх надходження на підприємство в окремих країнах Європейського Союзу.

2. Виокремлено нормативно-правові засади облікового супроводження та контролю, визначено окремі складові формування середовища внутрішнього контролю сучасного сільськогосподарського підприємства щодо наявних нефінансових активів.

3. На підставі даних річної фінансової звітності СВК АФ «Семенівська» надано коротку організаційно-економічну характеристику досліджуваного сільськогосподарського виробничого кооперативу. У звітному році порівняно з базисним розмір чистого доходу зріс на 23613 грн. (39%) при одночасному зростанні собівартості на 30437 (71%), що мало негативний вплив на розмір валового доходу агрофірми. Сума інших доходів із 112 тис. грн. в 2021 році трансформувалась до 0 у 2022-2023 роках. Паралельно спостерігаємо збільшення суми адмінвитрат на 648 тис. грн. (12%), витрат на збут на 129 тис. грн. (19%) та зменшення інших операційних витрат на 759 тис. грн (4,6 %). Прибуток від операційної діяльності у 2023 році порівняно 2021 роком у СВК АФ «Семенівська» скоротився на 6954 тис. грн. Сума інших отриманих доходів скоротилась на 50 тис. грн., сума понесених фінансових витрат зросла на 61 тис. грн. Розмір понесених інших витрат зменшився на 233 тис. грн. Сума чистого прибутку, через

запровадження військового стану, у 2023 році у порівнянні з 2021 роком, зменшилась на 6832 тис. грн. Рівень рентабельності у розрізі років періоду дослідження склав 24,97%, -23,25 % та 5,15% (спостерігаємо зменшення на 19,82 п.в. у 2023 р. порівняно з 2021 р.) відповідно, що робить акцент на погіршення фінансових показників діяльності досліджуваної агрофірми через ведення бойових дій на території України.

4. Загальна вартість нефінансових активів сільськогосподарського кооперативу, в межах періоду дослідження, зростає з 94528 тис. грн у 2021 році до 118095 тис. грн у 2023 році. Найбільш суттєві зміни відбулися через збільшення частки готової продукції та виробничих запасів. Одночасно, основні засоби поступово зменшуються в загальній структурі наявних активів, що може сигналізувати про їх зношення. Розмір оборотних активів зростає, що являється позитивним сигналом для формування фінансової стабільності та подальшого розвитку базового сільськогосподарського виробничого кооперативу.

5. Розглянуто порядок облікового відображення операцій з наявності та руху нефінансових активів (в тому числі необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, виробничих запасів, малоцінних та швидкозношуваних предметів, готової продукції, товарів тощо) та особливості функціонування системи внутрішнього контролю в досліджуваному СВК АФ «Семенівська».

6. Запропоновано автоматизувати облік нефінансових активів за допомогою програмного продукту «BAS Бухгалтерія», що у значній мірі полегшить навантаження працівників бухгалтерії, адже будуть оперативно та точно відображені основні процеси, які безпосередньо пов'язані з господарською діяльністю досліджуваної агрофірми. Пропонуємий програмний продукт надає інформацію по єдиному каналу, що застосовується для всіх облікових потреб. Пропонуєма програма уможливіє на підставі занесеної інформації про бухгалтерську господарську операцію, формувати в автоматичному режимі первинні документи та відповідні бухгалтерські проводки в СВК АФ «Семенівська».

7. Підсумовуючи результати проведеного дослідження можемо зазначити, що механізм бухгалтерського обліку фінансово-господарських операцій, пов'язаних з надходженням необоротних активів (як найвагомішої компоненти нефінансових активів підприємства) являється складною системою, в межах якої поєднуються особливості документального супроводження зазначених операцій, порядку використання відповідних рахунків бухгалтерського обліку, організаційний компонент вказаної сфери, що ґрунтуються на приписах НП(С)БО або МСФЗ. Узагальнений методологічний підхід до формування первісної вартості об'єктів основних засобів (як найбільшої складової нефінансових активів підприємства) на основі класифікації капітальних витрат, дозволяє більш точно формувати їх первісну вартість.

8. Установлено методичні аспекти побудови бухгалтерського обліку з урахуванням його нормативно-правового забезпечення на глобальному, національному та локальному рівнях, задля ефективності якого слід досягти методологічної точності та доцільності у використанні методів оцінки виробничих запасів, відображення операцій з ними у первинному обліку, використання прогресивних форм обліку, що у кінцевому результаті підвищить інформаційну, аналітичну та контрольну функції бухгалтерського обліку у процесі прийняття управлінських рішень щодо діяльності аграрних підприємств.

9. Розглянуто основні складові та завдання внутрішнього контролю нефінансових активів на всіх його етапах. Це дозволяє належним чином організувати проведення внутрішнього контролю та забезпечити достовірне відображення даних щодо обліку використання нефінансових активів. Правильне та чітке впровадження внутрішнього контролю на вітчизняних підприємствах надасть власникам можливість приймати своєчасні управлінські рішення, проводити аналіз і знаходити шляхи для вдосконалення виробництва. Це забезпечить ефективне функціонування підприємств у майбутньому

10. Проводячи узагальнення, можемо констатувати, що при формуванні системи контролю наявності та руху нефінансових активів та її безпосередньому функціонуванні, слід врахувати той факт, що отримані результати за підсумками

здійснення контролю, виступають досить вагомим критерієм оцінки діяльності окремої господарюючого суб'єкта.

11. Внутрішнє середовище контролю спрямоване на сприяння забезпеченню реалізації окремим сільськогосподарським підприємством передбачених законодавчими актами завдань і функцій та досягнення встановлених мети та стратегічних цілей щодо наявних нефінансових активів. Здійснюючи узагальнення, слід зазначити, що при побудові системи внутрішнього контролю наявності та руху нефінансових активів та її безпосередньому функціонуванні, потрібно врахувати той факт, що отримані результати за підсумками проведення внутрішнього контролю, виступають вагомим критерієм оцінки діяльності окремого підприємства аграрного спрямування діяльності. Окреслено пріоритетні вектори реалізації контрольних дій при провадженні комплексного документального контролю оренди необоротних нефінансових активів, ідентифіковано переваги та вигоди від якісної організації обліку нефінансових активів у СВК АФ «Семенівська»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко Л. В., Васильєва В. Г., Коновалова О. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Економічний простір*. 2021. Вип. 166., С. 90-96. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-16> (дата звернення: 06.11.2024).
2. Бондаренко О. М., Тітаренко А. Д. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 63–67.
3. BAS Бухгалтерія. BAS-SOFT: веб-сайт. URL: <https://www.bas-soft.eu/soft/bas-mass/bas-accounting>. (дата звернення: 06.11.2024)
4. BAS Бухгалтерія ПРОФ: облік основних засобів. YouTube: веб-сайт. URL: <https://youtu.be/WmtoK0PFDfQ?si=LFo9SMl1onHBq-QK>. (дата звернення: 06.11.2024).
5. Василюшин С.І., Ярова В.В. Методичні аспекти бухгалтерського обліку виробничих запасів аграрних підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 21 с. 650-656.
6. Диба В. М. Облік та аналіз нематеріальних активів в умовах інституційних змін: теорія і методологія : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / Диба В'ячеслав Михайлович ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ, 2017. 34 с.
7. Довгань П. О. Основи класифікації необоротних активів та підходи до їх удосконалення. *Агросвіт*. 2021. № 11. С. 73–81. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.11.73.
8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р.№ 291: URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 25.09.2024).

9. Кафка С.М. Документування господарських операцій з надходження необоротних активів на підприємство. *Науковий погляд: Економіка та управління*. 2017. № 1 (57). С. 40-51.

10. Кафка С. М. Облік надходження необоротних активів та формування їх первісної вартості. *Ефективна економіка* 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5549> (дата звернення: 05.11.2024).

11. Кудінова Л.В. Порядок облікового супроводження та оцінки окремих компонентів нефінансових активів підприємства в умовах сьогодення. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 16 листопада 2023 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. С. 53-55.

12. Кудінова Л.В. Особливості організації контролю орендних операцій необоротної компоненти нефінансових активів у орендодавця. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід»* (м. Харків, 8 листопада 2024 р.). Харків: ДБУ, 2024.

13. Маланкевич В., Чубай В. Аналіз та внутрішній контроль операцій з основними засобами: проблеми та способи їх вирішення. *Економіка та суспільство*, 2023. Випуск № 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-20>

14. Міжнародні стандарти фінансової звітності (IFRS) URL: <https://cutt.ly/yIUTEDf> (дата звернення 29.09.2024 р.).

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 2 «Запаси» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення: 25.09.2024).

16. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості» URL: <https://cutt.ly/2v9lSJ8> (дата звернення: 25.09.2024).

17. Міжнародний стандарт фінансової звітності 5 «Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» від 01 січня 2012 р. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_023 (дата звернення: 22.10.2024).

18. Назаренко О.В. Контрольно-облікове супроводження оренди необоротних нефінансових активів органів місцевого самоврядування. *Moderní aspekty vědy: XX. Díl mezinárodní kolektivní monografie /Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022. str. 434-444.*

19. Назаренко О.В. Особливості інформаційного забезпечення документації та інвентаризації матеріальних цінностей в умовах сучасного високоінтенсивного складського комплексу. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю: матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф., присвяченої 100-річчю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 23 квітня 2020 р.) / за ред. Плаксієнка В. Я., Пилипенко К. А. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. С. 378-380.*

20. Назаренко О.В. Формування справедливої вартості нефінансових активів підприємства в умовах невизначеності. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка, 12 травня 2021 року; редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]. Харків: Стильна типографія, 2021. С. 85-88.*

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>. (дата звернення: 23.09.2024).

22. Нестеренко К. Організація фінансового обліку: етапи, документи та залучені фахівці. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/organizaciya-finansovogo-obliku> (дата звернення: 26.10.2024).

23. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р., № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення: 25.09.2024).

24. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 05.11.2024).

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів від 27.04.2000 № 92. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0288-00> (дата звернення: 22.10.2024).

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : Наказ Міністерства фінансів від 18.10.1999 № 242. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> (дата звернення: 12.01.2024).

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 18.09.2024).

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» : Наказ Міністерства фінансів від 02.07.2007 № 779. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0823-07> (дата звернення: 20.10.2024).

29. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : Наказ Міністерства фінансів від 18.11.2005 № 790. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1456-05> (дата звернення: 20.10.2024).

30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» : Наказ Міністерства фінансів від 07.11.2003 № 617. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1054-03> (дата звернення: 20.10.2024).

31. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 04.11.2024).

32. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 (зі змінами і доповненнями). // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 05.11.2024).

33. Про затвердження порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 (Редакція від 06.01.2019) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.11.2024).

34. Пчелинська Г. Особливості обліку вибуття основних засобів в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*, 2023. Випуск № 51. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-13> (дата звернення: 05.11.2024).

35. Радіонова Н. Й., Радіонова Н. Й., Михайлюк О. В. Організація внутрішньогосподарського контролю основних засобів на підприємствах України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 14 (54). С. 37–39.

36. Рубан Л.О., Яковенко Т.І. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 34. С. 319—324.

37. Степаненко В. О. Організація внутрішнього контролю операцій з основними засобами. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск № 51 URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-57> (дата звернення: 05.11.2024).

38. Цятковська О. Облікова політика, як інструмент управління нефінансовими активами державних установ. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2023. Вип. 3(71), С. 85–91. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-71-85-91> (дата звернення: 05.11.2024).

39. Determining Maturity Levels for Internal Control (September 16, 2015) URL: <https://weaver.com/blog/determining-maturity-levels-internal-control> (дата звернення: 18.11.2023).

40. Drobyazko S., Shapovalova A., Bielova O., Nazarenko O., Yunatskyi M. Evaluation of Effectiveness of Responsibility Centers in the Management Accounting

System. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* 2019. Vol. 23 № 6. Available at: <https://www.abacademies.org/articles/evaluation-of-effectiveness-of-responsibility-centers-in-the-management-accounting-system-8797.html> (date of application 23.10.24).

41. Handbook of international quality control, auditing, review, other assurance, and related services pronouncements Dec 17, 2018, pp.1696. Available at: <https://www.iaasb.org/publications/2018-handbook-international-quality-control-auditing-review-other-assurance-and-related-services-26> (date of application: 05.11.2024).

42. Plaksiienko V., Nazarenko I., Nazarenko O., Sokolenko L. Strategic scenario planning of the agrarian sector development. *International Multidisciplinary Scientific Geo Conference Surveying Geology and Mining Ecology Management*, SGEM, 2020 August (5.2), pp. 489-496.

43. Rodwell Alfred. Contributed Nonfinancial Assets: New Presentation and Disclosure Requirements for Nonprofits. Published on September 21, 2022 Available at: <https://www.marcumllp.com/insights/contributed-nonfinancial-assets-new-presentation-and-disclosure-requirements-for-nonprofits> (date of application 05.11.24).

ДОДАТКИ